

D.	6	13	20	27	
S.	7	14	21	28	
Ch.	1	8	15	22	29
P.	2	9	16	23	30
J.	3	10	17	24	31
Sh.	4	11	18	25	
Y.	5	12	19	26	

2005 YIL — SIHAT-SALOMATLIK YILI

...соғлом одамгилар
на чинакам бахтли бўлади, чунки
фақатгина соғлом
халқ, соғлом миллат
буюк ишларга
қодир бўлади.

(Президент Ислам
КАРИМОВнинг Ўзбекистон
Республикаси Конституциясининг
12 йиллигига бағишланган
тантанали маросимдаги нутқидан)

8-DEKABR — KONSTITUTSIYA KUNI

Давлатимиз раҳбари Ислам Каримов иккинчи чакрик Олий Мажлисининг иккинчи сессиясида икки палатали парламент тузиш таклифини билдирган эди. Бу таклифни 2002 йилнинг 27 январда ўтказилган референдумда халқимиз қўллаб-қувватлади. Икки палатали парламентга ўтиш мамлакатимизда демократик жараёнларни жадаллаштириш, Ватанимизнинг ҳаёндаги обрўсини оширишга хизмат қилади. Айтиш мумкин бўлган 70 дан зиёд давлатда икки палатали парламент фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистонда ҳам энди парламент қонунчилик палатаси (қўйи палата) ва сенат (юқори палата)дан иборат бўлади.

ДЕПУТАТ КИМ, СЕНАТОР-ЧИ?

«Депутат» сўзи латин тилидан олинган бўлиб, «элчи» деган маънони англатади. Маълум тартибда жамоа томонидан давлат органига вакил қилиб сайланган киши депутат ҳисобланади. Янгиланаётган жамиятимизда депутат халқнинг, миллатнинг умумий манфаатларини ҳимоя қилади, унда сайловчиларнинг оро-умидлари ўз ифодасини топади.

Шу йил 26 декабр куни ўтказиладиган сайловда қонунчилик палатасига, маҳаллий кенгашларга депутатларни сайлаймиз. Гувоҳи бўлаётганимиздек, бу йилги сайлов жараёни янги шароит ва тартибда кечади. Ҳамма жойда ушбу тadbирга тайёргарлик қизғин кетмоқда.

Депутатликка номзодлар округлардан қўйилди. Улардан энг кўп овоз олганлари депутат мақомини олади. Халқнинг вакили бўлиш депутатлар Фидойи, Ватан, миллат ва ҳаётларни фаровонлигини ўйлайдиган, дунёдаги ўзгаришлар ва ўзи сайланган ҳудуд муаммоларидан хабардор бўлимоғи керак. Ана шундай юртпарвар ва салоҳиятли кишиларнинг депутат этиб сайланиши кўп жиҳатдан ўзимизга боғлиқ. Ҳар биримиз кимга, нима учун овоз бераётганимизни билишимиз лозим.

Совет тузуми даврида ҳар хил сайловларнинг гувоҳи бўлдик. Юқоридан рўйхат асосида «фалон фоизи колхозчи», «шунча қисми аёллар», «бунчиси зиёли ёки ўттиз ёшгача бўлсин» қабилида компартиянинг топшириғи асосида ўтадиган сайловлар ёдимиздан кўтарилгани йўқ. Сайлангунча кишлоққа электр, газ ўтказишни, анҳорга кўприк қуришни, йўлни асфалтлашни ваъда қиладиган номзодлар сайлов ўтган ваъдасини унутиб, сайловчи билан учрашишга ҳам «вақт тополмасди». Депутатликни мансаб, дахлсизлик ҳуқуқини эса обрўй деб биладиганлар сайланиб қолиш учун ҳамма «имкониятни»ни ишга соларди.

Бугун ундай эмас. Сайлов жараёнида тенглик, ошқоралик, ижтимоий адолат тамойиллари устуворлик қилади. Энди кўп кўтариб маъжуллаб ёки сессия пайти муҳроқ босиб ўтирадиган депутатни эмас, ақл-идрок билан қонунчилик раънақи йўлида тер тўкадиган ҳақиқий парламент аъзосини сайлаймиз. Эл-юрт учун ишлайдиган халқпарвар қонунчилик палатаси шаклланишидан ҳаммамиз манфаатдоримиз.

«Сенат» сўзи ҳам латинча бўлиб, «кекса» маъносини англатади. У ўз даврида уруғ оқсоқолларнинг кенгаши, кейинчалик ҳокимиятнинг олий органи, парламентнинг юқори палатаси — ҳукумат муассасалари устидан назорат олиб боруви орган ҳисобланган. Сенатор эса сенат аъзоси демокдир. Сенат ҳудудий вакиллик палатаси бўлиб, у қонунчилик палатасидан тубдан фарқ қилади.

Мамлакатимизда шакллантирилаётган сенат аъзолари Қорақалпоғистон Жўқорги кенгеси, вилоят, туман ва шаҳарлар давлат ҳокимияти вакиллик органлари депутатларнинг қўшма мажлисларида масқур кенгаш депутатлари орасидан яширин овоз бериш йўли билан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан тенг миқдорда — олти кишидан сайланади. Ушбу мажлислар ҳар бир ҳудудда алоҳида ўтказилади.

Сенатнинг ўн олти нафар аъзоси мамлакатнинг энг обрўли кишилари орасидан Ўзбекистон президенти томонидан тайинланади.

Сенатнинг асосий ваколатлари «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг сенати тўғрисида»-ги қонунда белгиланган. Шу билан бирга, сенат фаолиятини ташкил этиш, унинг ваколатига қирадиган масалаларни кўриб чиқишнинг ўзига хос жиҳатлари «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сенатининг регламенти тўғрисида»-ги қонунда кўрсатилган.

Сайлов яқин. Истиклолнинг, демократик сайловларнинг қадрини, масъулиятини тушуниб етайлик.

А.ШОЙМАРДОНОВ,
Сурхондарё вилояти

Моҳият

Соғайишга умид —
соғайишнинг ярми.

ВОЛЬТЕР

MUNOSABAT

БОШ ОМОН БЎЛСА, ДЎППИ ТОПИЛАДИ

Ҳар йили, Конституция куни арафасида Туркистон саройида бўладиган тадбири кўпчилик катори мен ҳам кўришга ҳаракат қиламан. Негаки, бош қонунимиз қабул қилинган кунга бағишлаб ўтказиладиган йилгилишда санокчи кунларда кириб келадиган йилимизга ном берилди.

Сир эмас, бошланажак йилимизни бирорта рамзий ном билан аташ одат тусига кириб улгурди. Шубҳасиз бундай аталаш ўзининг ижобий натижаларини бермай қолмайди. Шунинг учун бўлса керак, бу сафар ҳам йилгилишни сабрсизлик билан кутдик. Жамоамиздагилар келаётган йилнинг қандай ном билан аталлишини ўзлари-ча башорат қилишар, кимдир «бу йил тад-

биркорлар йили» бўлади деса, яна кимдир «бу йил тараққиёт йили, ривожланиш йили бўлади» деб ўз фикрини маъжуллашга ҳаракат қиларди. Бахшимизга Юртбошимиз нукта қўйди. «2005 йил — сиҳат-саломатлик йили»...

Яқинда бир йилгидан ўтириб қолдик. Ҳаммамиз ўзимизга тўқ оиладан. 25-40 ёшлар атрофидагилар. Гапдан гап чиқиб ўртага шундай савол ташланди: «Агар имконият берса, Оллоҳдан нимани сўраган бўлардинг?». Бирма-бир ҳамма имкониятдан қандай фойдаланишини айта бошлади. Кимдир «хали ҳам ижарада яшаётган, ўзимга уй сўрадим» деса, ана бошқаси «Мерседес» машинасини сўрадим дерди.

Набат орамизда ёши анча катта, қўлни кўрган бир акамизга етди. У киши ўйлабниб турди-да, кейин мулоҳаза билан шундай деди: «Мен Оллоҳдан бир нарсани сўрадим. У ҳам бўлса соғлик-саломатлики. Соғлик бўлса, ҳаммаси топилади. Мол-дунёни ошиб-тошиб ётса-ю, ичинда тузал бўлмас дарадиган азоб бериб турса, улар қўзинга қўринамизми?»...

Йилгилиш якунида, янги йилимизнинг «Сиҳат-саломатлик йили» деб аталганини эшитганимда шун ҳоқвани эсладим. Ҳа, ҳақиқатан ҳам ҳеч нарсани энг катта бойлигимиз — соғлигимизга тенг қоллолмайди.

Фозил МАМАШАРИПОВ,
«Нуқу» муҳбири

ТАҲЛИЛ

МАНФААТЛАР УЙҒУНЛИГИ

Инсон, жамият ва давлат манфаатларининг мутаносиблиги мамлакатимиз тараққиётининг муҳим шартларидандир. Қабул қилинаётган қонун, фармон ва қарорлар ана шу мақсадни — юртимиз иқтисодиёти ривожланиб, фуқароларга фаровон турмуш шароитининг яратилишини кўзлайди.

Жиноят ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсизлигини таъминлаш прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишларидандир. Фуқароларнинг конституцияда кафолатланган ҳуқуқ ва эркинликлари қонунларда, ҳусусан, ижтимоий муҳофазасига оид қонунларда аниқ-равшан белгилаб қўйилган. Ўтиб бораётган «Меҳр ва муруват йили»да Вазирлар Маҳкамаси қабул қилган дастурда ҳам ана шундай эзгу ният акс этган.

Ижтимоий муҳофазасига оид қонунлар иқросини мунтазам равишда ўрганиб бораёلمиз. «Меҳр ва муруват йили» дастури асосида Фарғонада бир талай ишлар қилинди. Ёлғиз пенсионерларга бегараз ёрдам сифатида 50.000.000 сўмлик озик-овқат, қийим-кечак ва бошқа моллар етказиб берилди. Гап нарсаси ва буюмларда эмас. Меҳр кўзда дейдилар. Ҳол-аҳвол сўраб кексаларнинг кўнглини кўтаришдан ортқ савоб борми? Қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йигинлари томонидан 2 ва 16 ёшгача болалари бор серфарзанд 235.000 дан зиёд оилага моддий ёрдам ва нафақа тайинланди. Фарзанд туғилиши билан бириқула тўланадиган нафақалар ҳам оила бюджетини тўлдираяпти. (Давоми 2-бетда).

МАНФААТЛАР УЙЎНЛИГИ

(Давоми. Бошланғич 1-бетда).

Хайрли ишлардан ана бири — йил мубоинида ногирон болаларнинг яшаш ва ўқиш шартини яхшилаш учун «Муруват уйлари» таъмирланди, жўхазлар, ўқув қуроллари янгиланди. Турли ёшдаги ногиронлар зарур мосламалар билан таъминланди.

Ўқоридаги ибратли ишлар билан бирга айрим қонунбузарликлар ҳам аниқланди, уларни бартараф этиш чоралари қўйилди. Меҳнат ва аҳолини иқтисодий муҳофаза қилиш бўлими, кишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғини мутасаддилари зиммасидаги вазифаларни тўқис бажаришмапти. Хусусан, Қувасой шаҳридаги «Қўқорчи» ҚФЙ И.Махмудова оиласида амалдаги низомига зид равишда уч ой ўрнига бир ойга моддий ёрдам тайинлаган. Шаҳардаги Шароф Рашидов номли МФЙ эса С.Эшонқуловнинг яшаш шартини, моддий аҳолини ўрганмасдан туриб ёрдам ажратиш тўғрисидаги аризасини асоссиз равишда рад этган. Шаҳар прокурори киритган протест орқали фуқароларнинг ҳуқуқлари тикланди.

Иқтисодий-иқтисодий муносабатлар ягона ҳалқани ташкил этади. Ундаги битта занжирнинг узилиши муаммоларни келтириб чиқаради. Бунини ҳақи, пенсия тўловларида кузатиш мумкин. Банкларда нақд пул тушумининг камайиши пенсия ва иш ҳақи тўловлари ортга сурилшига сабаб бўлмоқда. Банкларнинг фаолияти таҳлил қилинганда бир қатор қонунбузилишлар аниқланди. Хусусан, Халқ банкнинг виллоят бошқармаси бўлимида пенсия ва иш ҳақи учун етишмаётган нақд пулни ўзлаштириш, талон-тарож қилиш билан шугулланган жиний гуруҳ фаш этилди. Банкнинг Охунбобоев туман бўлими ходимлари тadbиркорнинг ҳисоб рақамидagi маблағни фуқароларнинг омонат дафтарчасига ўтказиб, ўн фоиз пора эвазига нақдлаштириб беришган. Бора-бора тadbиркордан янрирча нақдлаштирилган пуллари ўзлаштиришга киришган. Бу жиноятга банкнинг етти та шахар ва туман бўлими бошқарувчи ва ходимлари, виллоят бошқармаси пул-кредит бўлими мутасаддилари ҳам бош қўйишган. Жиний гуруҳ аъзолари пенсия ва иш ҳақи учун зарур 130.000.000 сўмга яқин нақд пулни ўзлаштиришган. Улар қилмишларига яраша жазоланишди. Бу нимани кўрсатади? Банкларнинг иш услуби ўзгармай қолмоқда. Бунга барҳам бериш, мижозларнинг маблағларини банклардаги ҳисоб-рақамлариде сақлашдан, мижозлар сони ва салмоғи ошиб боришидан бевосита манфаатдорликка эришиш, назариде муаммоларни ҳал этиш йўлларидадир.

Қонунда иш берувчи молиявий аҳолидан қатъи назар қўл остида ишлаётганларга ойда камиде икки марта иш ҳақи тўлаб бориши шартлиги қўрсатилган. Ана шу талабдан келиб чиқиб қўрилаётган чоралар натижасида виллоятда иш ҳақидан қарздорлик камаймоқда. Шаҳар ва туман прокуратуралари судларга киритган даъво аризалариде қанчаларини, салкам 1.000.000.000 сўмлик иш ҳақи ундириб берилди. Бироқ муаммога бутунлай барҳам бериш энг муҳим вазифаларимиздан бўлиб қолмоқда.

Соғлиқни сақлашга доир қонунчилик иқроси ҳам доимий эътиборимизда. Хусусан, Марғилон шаҳар прокуратураси шаҳар марказий шифохонасига қарашли айрим шифохоналарда оила, оналар ва болалари муҳофаза қилиш ҳамда уларнинг соғлиғини тиклаш борасида бир қатор қонунбузилиш ҳолатларини аниқлади. 1-аёллар шифохонасиде туғиш ёшдаги аёллар тиббий қўриқдан тўлиқ ўтказилмаган. 2500 дан зиёд аёлнинг тўқис даволаниши таъминланмаган. Прокторлик таъсир чоралари натижасида уларни даъволашга киришилди.

Азизжон ҲАКИМОВ,
Фарғона виллоят прокурорининг ўринбосари

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси бўлим бошлиғи Т.Ибраҳимов (чапдан иккинчи) Хўжайли туманидаги «Найман» ширкат ҳўжалиғи даласида шўдорлаш ишлари билан танишмоқда.

МУЛОҲАЗА

Қонунлар иқросини таъминлашда фуқароларнинг масъулиятини ошириш — ҳуқуқий давлат барпо этишнинг асосий шарти ҳисобланади. Дарҳақиқат, бундай масъулият бугун ҳар бир шахс, ҳар бир фуқародан ўзгача ёндашушни талаб этиши тайин. Бунини қисқача қилиб ватан олдидаги бурч ва мажбуриятларимизга сadoқат дея таърифлаш тўғри бўларди. Афсуски, бурча содиқлик, масъулият каби қадриятлар ҳақида гапирилганда қонунлик турмушимиздан бир оз узоқроқдаги баландпарвоз ширлар ҳақида гапирилгандек таассурот уйғотади. Бироқ қонунлик турмушимиздаги муносабатларнинг ҳар бир дақиқасида бундай қадриятларни унутмаслиқни тақозо этади. Айтайлик, ҳаридорга «чек» бермаган сотувчи, дарсини масъулиятсизлик билан ўтказайтган ўқитувчи, фарзанд тарбиясида беъэтибор ота, лицензиясиз фаолият қўрсатаёт-

ган тadbиркор, миллионлаб маблағни ўзлаштирган шахсларнинг хатти-ҳаракатида шу муқаддас қадриятларга ҳиёнатнинг қўринишлари мавжудлиғига ҳеч ким эътироз билдиролмайди. Ўз мансаби, ваколатли шахс эканлигини даъволашди, фуқароларни сарсон-саргардон югуртирайдиган бюрократик қайфиятдаги шахслар фаолиятдан ҳам йўллар орқали «Р.Хайдаров» АХМ ҳудудига ўтиб олишди. Бу ерда уларни Г.Салимов «Нексис»сида кутиб олади. Улар Мирзачўл тумани орқали Жиззах шаҳрига кетаётганда ҳуқуқ-тартибот ходимлари томонидан тўхтатилади.

Бошқа бир ҳолатда «Ўзбекистон» АХМда жойлашган ёқилғи-таъминот шахохчаси оператори А.Тўрабеков 137 та фермер ҳўжалиғига тегишли бўлган 1707 кг. дизел ёқилғисини ўзлаштириб юборди. Ушбу ҳолат юзасидан ҳам жиноят иш қўзғатилди.

PROKUROR NAZORATI

Пискент тумани сайёр судининг очиқ мажлисида бир жиноят иши қўрилди. Сайёр суди ўрта Чирчиқ тумани Ким Пен Хава ширкат ҳўжалиғида фаолият олиб борган «Навбахор» фермер ҳўжалиғи раҳбари Баҳодир Ураловнинг қилмишига муносиб баҳо берди. У мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, давлат ва фермер ҳўжалиғи аъзолари манфа-

ЕРНИ АЛДАБ БЎЛМАЙДИ

атларига жуда кўп миқдорда зарар етказганлиқда, ўзганин мулкни талон-тарож қилганлиқда айбланиб жавобгарликка тортилди. Суднинг ҳўқми билан етказилган зарар ундан ундириб олинадиган бўлди.

Б.Уралов томонидан етказилган зарар миқдори эса нақ 24 миллион 678 минг сўмни ташкил этган. Бунга у тергов даврида тўлиқ қолган 1 миллион 256 минг сўмдан зиёд қамомадчи ҳам қўшадиган бўлсак, фермер нафақат ўзини, балки оиласини, фермер ҳўжалиғи аъзоларини ҳам қанчалик қийин аҳолига солиб қўйганини тасаввур қилиш қийин эмас.

Хуллас, ўтган йили унга туман ҳўқимининг қарори билан 68,7 гектар

ер майдони акратиб берилди. 2004 йилда 18 гектарга бўғдой, 50,7 гектарга пахта экиш режалаштирилди. Йилнинг бошида эса 29,9 тонна ҳосил топишири юзасидан фермер ҳўжалиғи ва Бектемир пахта тозалаш заводи ўртасида контрактация шартно-

бориб етганки, 17 гектар ердаги ғўзалар ҳам қаровсизлиқдан ўт остида қолган. Бой берилган вақтни эса орқага қайтариб бўлмайди.

Бу йил буюртмани бажариш учун фермерларга давлат томонидан барча шaroит ва имкониятлар яратиб

Бу йил республикамизда пахтачилик соҳасида улкан ютуққа эришилди — пахта тайёрлаш йиллик режаси ортиғи билан бажарилди. Бу муваффақиятда, шак-шубҳасиз, фермер ҳўжалиқларининг ҳиссаси катта бўлди. Уларнинг фидокорона меҳнати таҳсинга лойиқ, албатта. Лекин фермерлиқни эплай олмай, ғалвир сўвдан кўтарилган вақтда ер қизиб қолганлар ҳам оз эмас. Бундай шахсларни ҳақиқий фермер деб бўлмайди.

маси тузилади ҳамда Б.Ураловнинг бандаги ҳисоб рақамига 7 миллион 833 минг сўм бўнак пули ўтказиб берилди. Ерни алдаган ўзини алдайди, деган гап бекорга айтилмаган. Б.Уралов қўлмада ерга оби-тобда ишлов бермасдан туриб, таваққилига чигит экди. Деҳқончилик маданиятига амал қилинмаганлиғи, агротехника ишлари олиб берилмаганлиғи натижасида 31, 4 гектар ерга экилган уруғлик униб қимай, далани ёввойи ўтлар босиб кетди. Йиғим-терим мавсуми арафасида виллоят прокуратураси ходимлари фермернинг даласига келишганда ана шундай ноҳус манзаранинг устидан чиқдилар. Фермернинг парвойи палақлиғи шу даражага

берилди. Ўғит деса ўғит, техника деса техника, ёнлиғи деса ёнлиғи ўз вақтида етказиб берилди. Б.Уралов бундай имкониятни ўзича тушунган шекилли, давлат томонидан контрактация шартномасига асосан ажратилган пулга «Қулик» нефть омборидан олинган 1 миллион 256 минг сўмдан зиёд дизел ёнлиғисини сотиб, тушган пуллари ўз эҳтиёжига ишлатиб юборган.

Шартнома — қичик қонун, уни бажармаслиқ эса қонунга қўра тегишли жавобгарлиқни келтириб чиқаради. Афсуски, у шартнома шартларини бузиб, режани барбод қилди, энг ёмони, давлат ва фермер ҳўжалиғи аъзолари манфаатига катта зарар етказди.

«Ерни бўлдим — фермер бўлдим» деган ўйда юрган қимсалар янгилашди. Бу ишнинг бошланиши, холос. Фермерлик энг аввало, ишонч, маъсулият, қолверас, машаққатли меҳнатчи бўлинга олиш демек. Бу касб фидойилик, тadbиркорлик ва ташаббускорликни, аҳда вафодорлиқни, деҳқончилик, иқтисодиёт ва ҳуқуқ соҳасида зарур билимларга эга бўлишни тақозо этади. Бундай фазилатларга эга бўлмаган фермерлар Баҳодир Ураловнинг аҳолига тушиб қолиш ҳеч гап эмас.

Т.КАРИМОВ,

Тошкент виллоят прокуратураси иқтисодий жиноятчилик ва коррупцияга қарши курашиш бўлими алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси

ETIROF

КЕЛАЖАГИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТИ

Ўзбекистон Конституцияси илгари қабул қилинган конституциялардан моҳияти жиҳатдан тубдан фарқ қилиб, мамлакатимизда инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг асосий кафолати бўлиб хизмат қилади.

Мустақилликнинг дастлабки йилларида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган янги демократик қадамлар қўйилди. Жумладан, Конституциявий суд, Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) институти жорий қилинди ва уларнинг ҳуқуқий ҳолати алоҳида қонунлар билан белгилан берилди. Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон республикасининг миллий маркази ташкил этилди.

Қайд қилинганлар билан бир қаторда Ўзбекистон Конституциясида биринчидан, давлатнинг ягоналиғи, мустақиллиғи ва ахлитлиғи; иккинчидан, барча фуқаролар, шу жумладан, Қорақалпоғистон Республикаси фуқаролари бирдек сиёсий-ҳуқуқий макомга эга эканлиғи, қонун олдида тенг ва давлат ҳуқуқий муносабатларининг тўлақоли субъект ҳисобланиши; учинчидан, мамлакат ҳудудида Ўзбекистон фуқароларига уларнинг конституциявий ҳамда бошқа ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларининг давлат муҳофазаси таъминланади.

Конституциянинг XXIV бобида прокуратура органларининг ташкил этилиши ва фаолиятининг асосий қондалари белгиланган бўлиб, булар ҳуқуқий-демократик давлатни қарор топтириш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини, қонун устиворлигини таъминлашда ҳаммаимизга улкан маъсулият юклайди. Бу шарафли, маъсулиятли вазифани бажариш билан бирга, қонун муҳофазасини энг олдида турган ҳамкасбларимиз Конституция ва унинг асосида қабул қилинган барча қонунлар, Президент фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорларини оғишмай бажарилишини таъминлаб, барчага намуна бўлувчи юксак онглилик, билимлик ҳамда фидокорликни намойиш этади.

Мустақиллигимиз, Конституциямиз берган сadoдатнинг қадрига етиб, жамиятда юксак ҳуқуқий онг ва маданиятни шакллантириш орқали қонун устиворлиғига эришиш Ватан ва халқ олдидаги фуқаролик бурчимиздир.

Аслам ҲОЛИҚОВ,

Республика қарбий прокурорининг катта ёрдамчиси

QILMISH-QIDIRMISH

«КРИСТАЛ-Н» НАЙРАНГЛАРИ

Сайфулло Мухторога тегишли «Кристал-Н» савдо-тиҳорат фирмасини қиждувонлиқлар яхши билишди. Фирма асосан улғурчи ва чакана савдо билан шугулланади. Хусусий фирманинг Қиждувон шаҳрида савдо дўкони ҳам бор. Ўнда назорат-касса машинаси ўрнатилиб, давлат солиқ назорати рўйхатидан ўтказилган.

Ташки иқтисодий фаолият Миллий банкнинг Қиждувон туман бўлимида ҳисоб рақами очиб, рисоладагидек иш олиб бораётган фирма бошлиғи негадир «айниди». «Навоий шаҳар «Замин» банкда иккиламачи ҳисоб рақами очсам, солиқни яширишга имкон туғиларди» деган ҳаёлга борди у.

Фирмада 2003 йил октябридан 2004 йилнинг биринчи қоррағига 712.619.600 сўмлик товар айланмаси амалга оширилди. Бироқ фирма раҳбари солиқ инспекциясига тақдим этган ҳисоботларда товар айланмасини қамайтириб кўрсатди. Оқибатда даромад солиғи, пенсия жамғармаси, йўл фонди ажратмаларидан бўйин толаган С.Мухторов давлатга 17.091.500 сўмлик зарар етказди.

Туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖКК бўлими ва ДСИ ходимлари ўтказган текширишда «Кристал-Н»нинг найранглари очилиб қолди. Ўз фойдасини қўзлаган фирма раҳбари қонунни алдаб бўлмаслигини аниглаб етди.

Тождидин ҚОБИЛОВ,
Бухоро виллоят прокуратураси бўлими катта терговчиси

СОДИҚЛИКНИ ЎЗЛАШТИРИШ

рабеков 137 та фермер ҳўжалиғига тегишли бўлган 1707 кг. дизел ёқилғисини ўзлаштириб юборди. Ушбу ҳолат юзасидан ҳам жиноят иш қўзғатилди.

нинг сотилмай қолишига сабаб бўлиб, пенсия, иш ҳақларининг ўз вақтида олинмаслиғига таъсир етганлигини таъкидласак, «йўқдан бор қилмаган», муаммо «ясамаган» бўлмас. Етказилган маънавий зарарнинг эса ўлчови йўқ. Уйлайманки, бу каби салбий ҳолатларга ҳамжихатликда курашиш яхши самара беради.

Аббархон ТУРСУНОВ,
Мирзачўл тумани прокурори

MUSHOHADA

Конституциямизнинг XXIV боби Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларининг ташкилий-ҳуқуқий шаклига бағишланган бўлиб, унинг 118-моддасида «Ўзбекистон Республикаси ҳудудда қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширади» деб белгиланган.

Жаҳонда прокуратура органларининг халқаро стандарти мавжуд эмас, прокуратура органларини шакллантириш ҳар бир давлатнинг ўзига хос миллий, ҳуқуқий асосларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади. Айрим давлатларда прокуратура органлари адлия вазирлиги, суд тизими таркибига киритилган бўлса, айримларида алоҳида давлат ҳокимияти ҳисобланади, аксинча, айрим давлатларда прокуратура ёки унга ўхшаш институтлар умуман мавжуд эмас.

Бизнинг давлатимизда прокуратура органлари конституциявий институт ҳисобланиб, 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган Конституциямизда унинг ташкилий-ҳуқуқий шакли белгиланган.

Шунингдек, мустақил Ўзбекистон Республикасининг суд-ҳуқуқ ислохотларини амалга оширишдаги дастлабки қадамларидан бири Асосий Қонунимиз билан бир қаторда 1992 йил 9 декабр кун «Прокуратура тугрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши бўлди.

Ушбу қонунимизнинг янада тақомиллаштирилиб, қўшимча ва ўзгаришлар киритилиб, 2001 йил 29 август кун янги тахрири тасдиқланди.

Қонунимизнинг ҳар иккала тахририда ҳам прокуратура органлари ходимларидан маънавияти юксак, ахлоқан пок ва том маънода ҳуқ-атворида ўзига хос зарур касбий фазилатларга эга бўлиш талаб қилинади.

Бугунги кунда мамлакатимиз ҳаётида рўй бераётган иқтисодий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий ва маънавий-маданий ўзгаришлар, ўтказилган чукр ислохотлар, бир томондан, инсонни ўзгаришлар ва ривожлантириш учун объектив шарт-шароитларни вужудга келтираётган бўлса, иккинчи томондан, қурилатган одил жамият, ҳуқуқий демократик давлат учун ҳар томонлама чукр билимга эга бўлган, жисмонан соғлом, ахлоқан пок, маънавий етук инсонларга бўлган улкан эҳтиёжни келтириб чиқармоқда.

Ана шу заруратни тўлиғича инобатга олган Президентимиз Ислам Каримов: «Давлат қурилиши, иқтисодий ривожланиш жараёнида маънавий камолот, юксак ахлоқийлик билан тўла уйғун бўлмоғи керак. Биз ўз сиёсатимизни шунга мослаб қураимиз ва уни изчиллик билан рўёбга чиқарамиз. Ишонч-эътиқод бўлмаган жойда ташаббускорлик, ҳам бунёдкорлик фаолияти ҳам бўлмайди», — деб таъкидлаган эди.

Шундай экан, мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлатни барпо этиш жараёни, унинг келгусидаги тараққиётини ватанпарвар, имон-эътиқодли, меҳр-оқибатли, касбига садоқатли, юксак маънавият ва маданият соҳиби бўлган кишиларсиз тасаввур этиш қийин.

Келажакимизнинг ана шундай бунёдкорларини тайёрлаш ва тарбиялашдек масъулиятли масалани ҳал этилишида прокуратура органлари зиммасига ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилиш, жиноятчиликка қарши курашиш, халқнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш йўналишидаги таълим-тарбия ишларини тақомиллаштиришга доир

бир қатор вазифаларни юклаш билан бир вақтда, ўз сафини ахлоқан пок, сиёсий жиҳатдан етук, касбига садоқатли, онги адолатғояси билан сугорилган, ҳуқ-атвори бошқаларга намуна бўла оладиган, қийинчиликлардан қўрқмайдиган юқори малакали ходимлар билан мунтазам тўлдириб боришни тақозо этади. Бу ўз навбатида прокуратура сафлари-

Конунимизнинг 2-моддасига кўра, «Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларининг асосий вазифаси қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини, Ўзбекистон Республикаси конституциявий тузумини ҳимоя қилиш, ҳуқуқбузарликнинг олдини-

нишга қаратилган. Шахсининг касбий фазилатларини ўрганиш учун уларнинг ҳуқ-атворидаги қуйидаги жиҳатларга: — хусусан, шахсининг ватанга бўлган муҳаббат туфайли вужудга келадиган ватанпарварлик, касбий бурчига садоқат, жамият олдидаги масъулият, миллий ифтихор, адолатпарварлик, инсонпарварлик туйғулари;

тини унутмаслиги; — юриш-туришда бошқаларга ижобий томондан ўрнак бўлиши, юксак маънавий ва ахлоқий фазилатлар соҳиби бўлиши, коммуналка интилиши; — фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилиши, ватанпарвар бўлиши; — касб маҳорати ва малакасини ҳамда ўзининг маданий ва маънавий даражасини мунтазам ошириб бо-

ПРОКУРОРНИНГ КАСБ МАДРАНИЙТИ

ни хизматнинг оғир қисматларига бардош бера олмасдан касбий таъназулга учраган, маънавий ва ахлоқий жиҳатдан нопок ходимлардан доимий равишда тозалаб туришни ҳам талаб қилади.

Инсон ҳуқ-атвори ҳақида сўз борганда, аввало унинг ахлоқ ҳақида фикр юритамиз. Бинобарин, ахлоқ — инсоният камолоти сарнашмаларидан бири бўлиб, ҳар бир одам у орқали ўзининг жамиятдаги ўрнини англайди, ҳаётнинг мазмунини белгилаб олади.

Ахлоқ масаласи қадим-қадим вақтлардан бунёндошмандларнинг, жамоат ва давлат арбобларининг, қолаверса, давлатнинг диққат марказида бўлиб келган. Чунки ахлоқий муносабатларни тўғри йўлга қўймасдан, касб ахлоқи маданиятини шакллантирмасдан туриб, ҳеч бир давлат кўзалган мақсадларига эриша олмайди.

Шунинг учун прокуратура органларида фаолият қўрсатаётган ходимларимизнинг бу жиҳатларига ҳам биринчи ўринда эътибор қаратилади.

Айни пайтда ишга қабул қилинаётган кадрларни танлашда уларнинг ҳуқ-атвор фазилатлари ўрганилади ва бу жараён шунчаки умумий асосларда эмас, балки қонун талаби асосида ҳам амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси «Прокуратура тугрисида»ги қонуннинг 43-моддасида «Прокуратура органлари гавозимларга тайинланадиган шахсларга нисбатан қўйиладиган талаблар» белгиланган бўлиб, унга кўра «Прокуратура органларида прокурорлар, терговчилар ва иш ўрганивчилар гавозимга олий юридик маламатга эга, зарур касбий фазилатлари бўлган, зиммаларига юкланадиган хизмат вазифаларини бажаришга соғлиғи имкон берадиган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари тайинланади».

Демак, бу ўринда биз учун қонун томонидан қўйилган талаб ишлаган ва ишга қабул қилинаётган кадрларда зарур касбий фазилатларга эга бўлишидир.

Шахсининг касбий фазилатлари унинг ҳуқ-атвори, ахлоқ-одоби, юриш-туриши, адолат, садоқат, бурч каби бир қатор тушунчаларни ўзидан муҳассамлаштирадиган иқтисодий ҳодисани келтириб чиқаради.

Прокуратура органларида кадрларни танлаш учун уларнинг касбий фазилатларини ўрганишда, аввало Конституциямиз ва юқорида зикр этилган қонунимизда белгиланган прокуратура органларининг асосий вазифалари, фаолиятларини ташкил этиш ва амалга оширишдаги принципалар ва асосий йўналишлар ҳамда бошқа талаблардан, фуқароларнинг конституциявий бурчларини бажаришга бўлган муносабатларидан келиб чиқишимиз мақсадга мувофиқдир.

Бинобарин, Конституциямизнинг 120-моддасида Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари ўз фаолиятини қонунга бўйсуниб амалга ошириши, прокурорлар ваколатларини даврида сиёсий партияларга ва сиёсий мақсадларни қўзғовчи бошқа жамоат бирлашмаларига аъзоликни тўхтатиб туриш қатъий белгилаб қўйилган.

олиш ва профилактика қилишдан иборат».

Шунингдек, қонунда прокуратура органлари фаолиятини ташкил этиш ва улар фаолиятининг асосий принциплари бирлик, марказлашганлик, қонунийлик, мустақиллик ва ошқорлиқдан иборатлиги, фаолиятимизнинг асосий 9 та йўналиши белгиланган.

Бундан ташқари, прокуратура органлари ходимлари ҳақ тўланадиган бошқа бирон-бир фаолият тури билан шугулланиши, турли партия ва уюшмаларга аъзо бўлиб кириши мумкин эмас. Улар илмий, ўқитувчилик ва ижодий фаолият билан фақат асосий ишдан бўш вақтда шугулланиши мумкин.

Бу ва бошқа қатор вазифалар ҳамда йўналишларини бажариш, амалга ошириш ҳар бир ходимдан нафақат ахлоқан пок бўлиши, балки ўзига хос ватанпарварлик, қатъиятлик, ҳолислик, масъулият, касбга садоқат каби қатор фазилатларни ва қучли иродани талаб қилади.

Шу туфайли ҳам қонунимизнинг 44-моддасига асосан прокурор ёки терговчи гавозимига биринчи марта тайинланаётган шахс «Ўз хизмат вазифаларини ҳалол ва виждонан бажаришга, қонун бузилишига қарши мурасасиз курашишга, фуқаро, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилишга» тантанали қасамдў қабул қилади ва иш фаолиятида бу қасамдўга содиқ қилиш шартдир.

Шунингдек прокуратура сафларини етук ходимлар билан мустаҳкамлаш мақсадида ёш кадрларни танлаш жараёнига ҳар томонлама чукр ёндашилиди.

Прокуратура органларига ишга қабул қилинувчи кадрларни танлашда асосий ёрдам берувчи восита «Прокурорнинг жамоатчи ёрдамчилари» институти ҳисобланади.

Ёш мутахассислар прокуратура органларига жамоатчилик асосида ёрдам бериш истагини билдирганларидан кейин, дастлаб уларнинг ҳуқ-атвори ўрганилади, махсус инспекция йиғилишларида суҳбатдан ўтказилади.

Сўнгра асосий иш жойларидан бўш вақтларида жамоатчи ёрдамчи сифатида фаолият қўрсатиши давомида уларнинг юриш-туриши, ахлоқ-одоби, ҳуқ-атвори, иродаси, берилган топшириқларга муносабати, масъулиятлиги ва бошқа ўзига хос жиҳатлари кузатиб борилади. Шу билан бирга, улар ўзига хос тарбия мактабидан ўтади ва ҳуқ-атвори прокуратура органларида хизмат қилишга мос равишда шакллантириб борилади. Кадрларни танлашда кенг жамоатчиликдан фойдаланиш билан бир қаторда тегишли хизматларни амалга оширувчи тармоқларимиз орқали шахсининг ҳуқ-атвори, маҳалладаги ўрни, обрўси, юриш-туриши ва бошқа жиҳатлари ўрганилади.

Бу саъй-ҳаракатлар аввало уларнинг касбий фазилатларини ўрга-

— шахсий хислатларини номоён қилишда пайдо бўладиган виждон, ор-номус, кадр-қиммат, гурур, иродали ва қатъиятли бўлиш, ташаббускорлик ва ташкилотчилик қобилиятлари;

— хайрли ишларни амалга ошириш жараёнида юзага келадиган яхшиликка, эзгуликка интилиш фазилатлари;

— ўзаро муносабат вақтида пайдо бўладиган ғамхўрлик, ишонч, ҳурмат, самимият, раҳмдиллик хиссиётлари ва бошқа қатор жиҳатлари ўрганилишига кенг эътибор қаратилади.

Албатта, ишга қабул қилинаётган кадрлар, айниқса, ёшларда бу фазилатларнинг барчаси муҳассам бўлишига эришиш осон эмас.

Шу туфайли ҳам прокуратура органларида Бош прокуроримизнинг тегишли соҳавий буйруқ ва низоми асосида кадрларни тарбиялаш борасида доимий иш олиб борилади. Сафимиз ҳуқ-атвори ўзгариб, нопок йўлларга кириб қолган ходимлардан мунтазам тозаланиб бормоқда.

Бумасаланинг нечоғлиқ долзарблигини, Президентимиз Ислам Каримовнинг қуйидаги фикрларидан излаш жоиз: «Яна бир ўз ечимини қўлга олиш мумаммо ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг барчасига тааллуқлидир. У ҳам бўлса, ушбу касбни танлаган айрим ходимларнинг махсус хизмат либосини кийиши билан бирданнига юриш-туриши, ҳуқ-атвори ўзгариб қолади. Уларнинг онгида «Биз — давлатнинг ўта ишончли одамларимиз, қолганлар эса биз назорат қилиб туришимиз керак бўлган омма, ҳолос» деган кайфият пайдо бўлади».

Аксарият ҳолларда жамоатчилик билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимлари ўртасида девор пайдо бўлиши ҳам ана шундай манманлик, ўзгаларни менсимаслик туфайли келиб чиқади».

Шунинг учун прокурорлик мундирини кийган ҳар бир ходим ўз иш фаолиятида ва турмушида:

— қасамдўга содиқ бўлиши ҳамда унга амал қилиши, хизмат вазифаларини Конституция, қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Бош прокурорнинг буйруқлари, қўрсатма ва топшириқларини одоб ва ахлоқнинг умум эътироф этилган қондиларига мувофиқ тарзда, масъулият билан виждонан бажариши;

— иш фаолияти давомида мансабдор шахслар ва фуқароларда қонунларга ҳурмат хиссини шакллантириши, уларга итоат этишда намуна бўлиши;

— хизмат фаолияти билан боғлиқ муносабатларда сабр-тоқатли, иродали бўлиши, ҳар томонлама босқинчи, ақл-идрок билан иш юритиши, давлат ва жамият олдида масъулият-

рили;

— ҳолис ва одил бўлиб, коррупциянинг ҳар қандай кўринишлари ва бошқа ҳуқуқбузарликларга нисбатан мурасасиз бўлиши;

— прокуратура органларининг обрўсини мустаҳкамлаши, ўз касбининг шаъни ва кадр-қимматини қўрсатиши;

— турмуш ва шахсий ҳаётда камтар бўлиши, ўзининг ҳуқ-атвори билан атрофдагиларга ҳаққонийлик ҳамда инсофийлик намунасини қўрсатиши;

— прокуратура органлари ёш ходимлари ва иш фаолияти тезкор иш билан боғлиқ бўлмаган вазифада ишлаётган ходимларга хизмат вазифаларини бажаришда яқиндан ёрдам қўрсатиши;

— ўз ҳамкасбларига ва муражат қилган фуқароларга ҳушмуомала бўлиши, уларнинг кадр-қимматини ва ҳурматини сақлаши;

— ҳар доим батариб, саранжом-саршта бўлиши, хизмат либосларини гурур билан, белгиланган тартибда покиза кийиб юришга қатъий риоя қилиши;

— раҳбарлар, ҳамкасбларининг танқид ва мулоҳазаларини тўғри ва ҳурмат билан қабул қилиши, шунингдек йўл қўйилган хатоларни ўз вақтида тан ола билиши, қўл остидагиларга нисбатан ҳолисликни намоён этиши;

— оилада соғлом турмуш тарзини юритиши, ўзини жисмонан чинқикитриб бориши, ахлоқ-одоби ҳамда конституциявий фуқаролик бурчларини адо этиш билан бошқаларга намуна бўлиши лозимдир.

Қисқа қилиб айтганда, прокуратура органлари ходимлари ўзлари учун — бегаразлик, — ўзаро ҳурмат, — адолатпарварлик, — умуман-фаатини ҳурматлаш, — ҳақиқатгўйлик ва поклик, — маънавий ва жисмоний поклик, — ҳасад ва очкўзликни қоралаш, — қасамдўга содиқлик, — иймон ва эътиқод мустаҳкамлиги, — ҳолислик ва қатъиятчилик каби хислатларни ахлоқ мезони қилиб олишлари лозим.

Зеро, бугунги кунда прокуратура органлари мамлакатимизда сиёсий, иқтисодий, суд-ҳуқуқ соҳаларида туб ислохотларни амалга оширишда фол иштирок этиб, амалдаги қонунлар ҳамда Президент фармонлари, ҳукумат қарорлари ихроси устидан самарали назорат олиб бораётганлигидан келиб чиқиб, сафимизни янада юксак маънавият ва ахлоқан пок ходимлар билан тўлдириб боришимиз зарурдир.

Чунки, жамият ва давлат манфаатларини муҳофаза қилиш, мамлакатимизнинг халқаро обрўсини янада ошириш, тинчлик ва оқойиш-таллини сақлаш борасида ҳали кўп ишларни амалга оширишимиз керак.

Рустам ОРТИКОВ,
Республика Бош прокуратораси
бошқарма прокурори

JURNALIST SURISHIRUVI

Тахририятга Хоразм вилоятининг Гурлан туманида яшовчи Ҳ.Раҳимовдан шикоят хати келди. Муаллиф ўз хатида «Амударё» ширкат ҳўжалиги бошқаруви раиси Эриммат Содиқовнинг хатти-ҳаракатларидан норози бўлиб, унга нисбатан талайгина айбларни қўяди. Жумладан, бошқарув раисини қўшиб ёзиш ва статистик маълумотларни яшириб, ортқича ерга шоти экиб олаётганини таъкидлайди. Энг «даҳшатлиси» — қўйидаги сатрларда акс этади. «Э.Содиқов туман прокурори билан ҳеч қандай асоссиз, мени қамаш мақсадини қўлади. Мен яна қўллаб ҳуқуқ-тартибот идораларига ёзма ва оғзаки мурожаатлар қилдим. 2001 йилнинг 23 июл куни Э.Содиқов ўзининг олиб бораётган қонунга хилоф ишларини яшириш мақсадида пул тўлаб бир неча бор қамалиб чиққан шахслар ёрдамида яшаётган уйимнинг томига 1 дона қирқма миллик ва 3 дона патрон ташлатди...»

мат ва Ёриммат Содиқовларга, Шовот туманидан Бозорбой Оқмонов каби қўллаб тadbirkor ва ишбилармонларга умрингиздан барака топинг, кам бўлмаг, деймиз,» — деб таъкидлади юртбошимиз.

— Ҳўш, Ў.Раҳимов элимизга қандай савоб ишни қилибди? Буни бир ўрганмайсизми? — дея савол устига савол қўтади С.Тажаддинов. «Қайтарик» кишлоқ врачлик пункти ҳамшираси Муъассар Фарҳодова сўзга аралашди: «2002 йилда Э.Содиқов кишлоқ врачлик пункти биносини ўз маблағи ҳисобидан қуриб, халққа соғва қилди. Махсус хоналар ичига сирланган плиталар ётқизилган. Ҳозир биз ишлаётган ҚВП «Соғломлаштириш» дастурининг грантини олишига қўмакла-

ди, дейишган. Бирок Э.Содиқов ўзгаларнинг гап-сўзига эътибор бермаган. Бирок ҳўжалик бошқаруви раисини унга қўп яхшиликлар қўлади. Ў.Раҳимовнинг қизи касал бўлиб қолганида уни Тошкентда даволатишга пул бериб ёрдам қўлади. Урол ака касал бўлавери-риб, ишга чиқмагач (дарвоқе, Ў.Раҳимов касаллик нафақасида-Э.Б.) эгал-

АДОВАТНИНГ туб шадиди

Очилини айтганда, шикоятнинг муқаддаси бизни ҳеч ҳам ҳаяжонга солмади. Негаки, қамини бошқа тахририятлардан бирида ишлаганимда Ў.Раҳимовнинг шикоят хати юзасидан журналист суриштируви ўтказган эдим. Ўшанда ундаги вақтлар тасдиқланмаганди. Буғалиги шикоятни илгаридан тубдан фарқ қилмас-да, ундаги юқоридаги жўмалар Урол аканинг кейинги қисматидаги «янгиллик» бўлиб, кишини ҳидий ўйга солади. Хатти тасдиқ-тасдиқ ўқиб эканмиз, Гурланга йўл олди. Автобусда туман марказига етиб келиб, «Амударё» ширкат ҳўжалигига кетувчи йўловчи машиналардан бирига ўтирдик. Ҳайдовчи сермулозаматгина экан, қимлигини, нима мақсадда келаётганимизни сўради. Яшириб ўтирмадик. Шикоят бўйича келганимизни айтганимизда, қўйидаги ҳайдовчи «Уролбой тагин ёзибдими?» — деб қўлди. Хайрон бўлди. «Қардан билдингиз?» деб сўрадик бизга маъноли бокдан ҳайдовчидан. «Буэлатда ундан бошқа ҳеч ким шикоят ёзмайди. Фақат унинг ёзганлари бўйича текширувчилар келади», — деб қўйди у.

«Амударё» ширкат ҳўжалигига етиб келганимизда бу ерда ёшларни иш билан таъминлаш мақсадида «Меҳнат ярмаркаси» бўлиб ўтаётган экан. Туман ва ҳўжаликнинг ақсарият мута-сaddилари шу ерда экан. «Эшимжирон» кишлоқ фуқаролар йиғини раиси К.Файзуллаев билан учрашиб, мақсатни тушунтирдик. У киши ҳудуднозирлари ва посбонларни ёнимизга ҳамроҳ қилди. Шикоят муаллифи Ў.Раҳимовнинг уйига жўнадик. Етиб келгач, таъмирга муҳтожлигидан қўшинларидан айроҳа қўзга ташлабниб турган уй дарвозасини тақиллатдик. Ичкаридан униққан уст-бошли ранг-партина аёл чикди. Ундан Урол акани дарахлаштирдик. Аёл турмуш ўртоғининг эрталаб туман марказига бораман, деб чикиб кетганини айтди. Келганимизнинг боисини тушунтирарканмиз, мабодо барақат етиб келса, Урол ака кишлоқ фуқаролар йиғини биносига беришни айтиб қўйишни аёлдан илтимос қилдик.

Фуқаролар йиғини биносига қайтиб келгач, К.Файзуллаевга сўз қўтдик:

— Сиз катта бир кишлоқнинг оқсоқолисиз. Бу ердаги фуқароларнинг дарди-таъшинини яхши биласиз. Айтингчи, Урол ака Э.Содиқовдан норози бўлиб, шикоят ёзишига нима-лар сабаб деб ўйлайсиз?

— Эҳ, укажоним-ей, — деди оқсоқол, — Ёзиш Уролбойнинг «яши» одати. Бу дейман ширкат ҳўжалиги раиси устидан 150 мартадан ортқ ёзган бўлса керак. Қуни кеча «Мох-

ят» газетасининг муҳбири келиб кетди. Ёзгани ҳақиқат бўлса гўргайди. Ахир бирорта факти ҳам тасдиқини топмайди-да. Ҳуқуқ-тартибот идоралари неча марта лаб текшириб ўз хулосаларини беришган.

— Ў.Раҳимов билан Э.Содиқов орасидан «ола-мушук» ўтишига нима сабаб бўлган?

— Уролбой бригада бошлиғи бўлиб ишлар эди. Э.Содиқов унинг ноконун хатти-ҳаракатлари учун вазифасидан озод қилди. Шундан буён ёза-веради, ёзаверади.

Оқсоқол ҳақиқатни яширгандек туюлди бизга. Негаки, Ў.Раҳимов вақатгина вазифасидан озод қилиниб қолмаган экан, балки жиноий жавобгарликка тортилиб, «ўтириб» чиққан экан. Унга шуни алам қилган бўлса керак, деб ўйлаймиз.

Оқсоқол ҳўзурда ҳозир бўлган фуқаро Сададдин Тажаддинов сўх-батта аралашди: «Мен кишлоқдаги 27-мақола директоринман. 1998 йилда шу вазифага тайинланганман. Ўша вақтда мактабнинг иситиш тармоғи умуман қониксиз аҳволда бўлиб, эски туңука печларнинг ақсарияти ёмон ҳолатда эди. Қунардан бир кун Э.Содиқов мактабимизни айлангани келди. Аҳволни ўз қўзи билан кўрди. Бундай шароитда халққа зиё таратиб бўлмайди, деди-у, эртасигаёқ янги замонавий тилда мактаб қурилишини бошлаб юборди. Эски бинодаги иситиш тармоғини янгиллаб берди.

Дарҳақиқат раис ёшларга 10 та синф хонаси, 160 та парта, 320 та курси, 1 та компьютер соғва қилди. Айни кўнларда спорт зали қурилиши бошлаб юборилган экан.

— Ҳўш, — дея бизга саволмўз тикилади С.Тажаддинов, — булар қайси маблағ эвазига қурилган ва қури-ляпти? Балки сиз ширкат ҳўжалиги маблағига деб ўйлайсиз? Хато қила-сиз? Ёриммат ака тadbirkor укалари билан ҳамкорликда бу хайрли ишлар-ни уюштирмоқда. Мана, буни ўқима-сиз-да, ёшулди!

Домла олдимиз «Халқ сўзи» газетасининг 2004 йил 7 май кўни сонини ташлаиди. Ундаги «Эл назаридидаги тadbirkor» мақоласини бармоғи билан нуқиб: «Унинг буни!» дейди домла ўқувчисига тарбия бераётгандек қизи-шди. У қўрсатган жўмаларни ўқий бошлаймиз: «Президентимиз Хоразм вилоятига Жалолиддин Манғуберди орденини топишриш маросинидаги нуқтида ўз ҳисобидан замонавий мактаблар, касалхона ва гузарлар, спорт майдончалари барпо этишдек хайрли ишларга салмоқли ҳўса қўшаётган хоразмлик барча инсонларга самимий миннатдорчилик изҳор этди. «Шу-лар қаторида Гурлан туманидан Эрим-

шаятти.

Дарвоқе, Э.Содиқовнинг асли кас-би шифокорлик экан. Кишлоқ ҳўжа-лиги соҳаси бўйича иккинчи мутахас-сислик сифатида ўқиган экан. У раис-ликка тайинлангунга қадар Гурлан туман марказида «Содиқ махсум» ху-сусий поликлиникасини ишга туши-риб, мустақиллигини илк йиллари-даёқ тadbirkorлиқни бошлаган. Бу ерда қўллаб малакали врачлар иш билан таъминланиб, фуқароларга арзон ва сифатли тиббий хизмат қўрсатишаркан.

Хуллас, кўн пешинга оққанида раис бува билан учрашдик. Шикоят хати бўйича келганимизни эшитиб ҳўрсин-ди. Унинг микитига ҳўссасида хор-ғинлиқни сездик. «Мен ўзимни оқла-майман. Кимнинг қимлигини, қандай-лиги одамлар гапирсин. Лекин сизга бир гапни айтмай, Ў.Раҳимов турли идораларга шикоятда ёзганидек қўшиб ёзиб, ортқича шолли майдонла-рини статистика маълумотлардан яшириб юрганим ҳам йўқ. Нима учун бундай қонунга зид ишни қилишим керак экан? Бундай ишни бойлик ор-тириш илкиндаги қимсалар қилиши мумкин. Менинг эса бойлигини менга меҳрос қилиб ташлаб кет, дей-диган ўғлим йўқ! Ўзимдан бир сўм ортса кишлоқ одамларига қолсин, мени эслаб дуо қилиб юрсин дейман.

Раиснинг бу гапларидан унинг оғринганини аналгидик. Лекин шундай бўлса-да, журналистимизга бо-риб ундан сўрадик: «Ў.Раҳимов сизни уйининг томига қўрол ташлаб, ка-матига ҳаракат қилганлиқда айбляп-ти?» Э.Содиқов дейди:

— Эсингизда борми, ука, сиз бун-дан 3-4 йил бурун ҳам унинг шикояти бўйича келган эдингиз?

— Ҳа, эсимда!

— Айтинг-чи, бўлмаса, ўша даврда ёзилган шикоят хати билан ҳўзирги-сининг ўртасида фарқ борми? Ахир ўша даврдаги хатларда ҳам раис уйимга қўрол ташлатмоқчи экан, буни менга одамлар етказди, деб аюхан-нос солган эди-ку! Қайси аҳмоқ қўнгидаги режаларини элга дастур-хон қилиб юради.

Дарҳақиқат, Ў.Раҳимовнинг уйига раис миллик ташлаш деган даъво-лар ҳўққуни муҳофаза қилиш идора-латомонидан тасдиқланмаган. 2003 йилнинг 29 декабр кўни Жиноят иш-лари бўйича Урганч шаҳар суди чи-қарган ҳўққда раис ва собиқ брига-дирнинг ўртасида пайдо бўлган адо-ватнинг тул илдизи очик-ойдин кўрса-лиги ўтилади. Унда ёзилишича, Э.Со-диқов ширкат ҳўжалигига раис бўлган, Урол акани таъбиқлиқдан бригадир-лика тайинлайди. Унда одамлар нега бу одамни бу вазифага қўйдинг, ахир у ҳаммининг устидан ёзиб юра-

лаб турган вазифасидан озод қили-нади. У бир гектар шолли майдонини ижарага олиб, ҳўсиннинг пулини ўз манфаатлари йўлида ишлатиб юбо-раётганини эшитиб, ширкат ҳўжалиги мутасaddилари шолли майдонини қай-тариб олмақчи бўлганида, у: «Ҳеч кимга бермайман!» деб ярим гектар майдондаги ҳўсига ўт қўйиб юбора-ди. Сўнгра қандай қилиб сен касалхо-на қўраясан, қайси пул эвазига? дея Э.Содиқов устидан шикоят ёзишни авж олдиради. Шолли ҳўсинлини талон-тарож қилаётганини эшитиб, ундан ер қайтариб олинаётганда: «Шолини олган одамни отиб ташлайман,» деб қўлида миллик билан далага борган. Чўки бригада бошлиғи бўлиб иш-лаётган даврда одамларга яширин-ча ер сотган ва ўзига ишониб топи-рилган қийматлиқларни талон-тарож қилганлиги учун судланиб жазо ол-ган. Бунга унинг қонунга зид ҳаракат-лари сабаб бўлган. Қамалганини бош-қалардан қўриб, шанга қўйилиб, ёзиш-малар қилиб келаётган экан.

Биз буни осмондан олиб ёзмаймиз. Суд ҳўжжатларига асосан ёзмақ-димиз. Алалхўсус, жиноят ишлари бўйича Урганч шаҳар судининг 2002 йилнинг 29 декабрда чиқарган ҳўқми жиноят ишлари бўйича Хоразм вило-ят судининг апелляция судлов ҳай-ятининг 2004 йил 29 январдаги ақри-ма мувофиқ ўз қўчда қолдирилган. Ў.Раҳимовнинг Республика Олий су-дига ёзган аризаси ҳам унинг фойда-сига ҳал бўлмаган.

Ў.Раҳимов билан учрашиш мақса-дида бир неча ҳафта Гурланга қатна-шимизга тўғри келди. Ва ниҳоят ёзган-да ёзиб, текширувга келувчилар бил-ан учрашишдан қўчиб юрадиган шикоят муаллифи билан «дийдорла-шув-нинг осон йўлини «кашф» қил-дик. Почта алоқа корхонасига бориб устма-уст телеграмма жўнатдик. Хул-лас, Урол ака билан Урганчда учра-шишга муваффақ бўлдик. Ҳамкасб-ларимиз гувоҳлигидан у билан сил-лиқуна сўхбатлашамиз:

— Урол ака, Э.Содиқовнинг уйин-гизнинг томига қўрол ташлагани ҳақидаги даъвоингиз ҳўққуни муҳо-фаза қиливчи идоралар томонидан ўтказилган текширувда ўз тасдиқини топмаган экан?!

— Ҳаммаси пулга сотилган! — дея томан тараша тушгандек жавоб қила-ди Ў.Раҳимов.

— «Эшимжирон» кишлоқ фуқаро-лар йиғини раиси К.Файзуллаев бер-ган тушунтириш хатида сизнинг турли идораларга 150 мартадан зиёд ёзиш-малар қилганингизни таъкидлайди. Қолаверса, «Даракчи» газетасининг 2002 йил 5 сентябр сонидида «Қурол-ингизни ташланг, Уролбой!» деган

мақола эълон қилинган. Икки саҳи-фадан иборат бу мақолада тахрири-ятга йўллаган шикоят хатингиз юза-сидан журналистик суриштирув ўтка-зилиб, ҳеч бир даъвоингиз тасдиқ-ланмагани, раис Э.Содиқовнинг халқ-парварлик билан олиб бораётган эзгу ишлари ҳақида бонг урилади.

— Ўша мақола 2000 долларга ёзил-ган! — яна «портлаб» жавоб беради Урол ака.

— Ҳўш, сиз ҳақиқатни юзага чиқа-ришни истар экансиз, унда ўзингиз шикоят ёрдам қилинг, — деймиз унга. — Сизнинг ҳақли гапингизни айтиб, тарафингизни олувчи, хуллас, сизни ёқувчи 3-4 нафар кишини топиб биз билан учраштиринг. Агар шундай қилсангиз «тошингиз» оғир келди деяверинг.

— Бўпти, эртага 3-4 нафар эмас, 10-15 нафарини олиб келаман, — деди Ў.Раҳимов.

— Юзлаб шикоятларингиз текши-рилиб, жилакурса 1 тагина маҳкама ҳақ гапни ёзапти демаган. Ўзингиз-ни ҳалиям ҳақиқатни ёзапман деб ҳисоблайсизми?

— Албатта, ёзганларим барибир ўз тасдиқини топади, — Ў.Раҳимов кўрсаткич бармоғини бизга бизгиз қиларкан давом этди. — Топмаса, Э.Содиқовнинг муқофоти — бир дона патрон, «ба-бах» қиламан, тамом-вассалом.

Ҳамкасбларим елка қисиб, саво-ломўз қарашдик. Сўбатимизга ман-тикий яқун ясашга улгурмасимиздан Урол ака яна бир бор «ба-бах» қи-ламан деганча хонани тарқ этди. Қайтиб келмади. Ойлаб кутдик, у учрашти-ришга ваъда қилган ўз «тарафдорла-рининг» 10-15 нафари эмас, атиги биргиниси ҳам бизга рўбарў бўлма-ди.

Раис ва собиқ бригадирни туман катҳудолари орага тушиб яраштириб қўйишса бўлмайди? Миямга кел-ган бу фикрга «Даракчи» газетасида босилган «Қурол-ингизни ташланг, Уролбой!» сарлавҳали мақоладаги қўйидаги жўмла «ботла урди». «Урол-бойни раис билан яраштириш нияти-ни чиппака чикди. Ўт билан сувни бирлаштириб бўлмас экан».

«Даракчи»нинг бу хулосасига қўйилмай иложимиз йўқ.

Эрнўлат БАХТ,
«Нигуқ» муҳбири

РЕСПУБЛИКА БОШ

ПРОКУРАТУРАСИ ХУЗУРИДАГИ

СОЛИҚ ВА ВАЛЮТАГА ОИД

ЖИНОЯТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШИШ

ДЕПАРТАМЕНТИ ФАОЛИЯТИДАН

ХАЛҚ МАНРААТИ, ЭМ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

Ҳадемай 2004 йил ҳам тарихга айланди. Президентимиз Исрол Каримов ташаббуси билан «2005 йил — сийҳат-саломатлик йили» деб эълон қилинди. Инсон учун ҳаётда соғлиқдан муҳим нарсанинг ўзи йўқ. Соғлом юртадагина бунёдкорлик ишлари қили-

Савол беринг, жавоб берамиз

Яқинда тадбиркорлик фаолиятини бошладим. НКМдан фойдаланялман. Қонунда НКМдан фойдаланмаган ҳолларда қандай жавобгарлик чоралари кўрилади?

А.ОТАБОВ, Гулистон шаҳри

Аҳоли билан пулли ҳисоб-китобларни амалга оширадиган субъектлар томонидан назорат касса машинадан фойдаланиш тартибини бузганлик учун меъёрий ҳуқуқий ҳужжатларда куйидагича жавобгарлик чоралари назарда тутилган:

а) назорат касса машинасини қўлламаздан, шунингдек, квитанциялар ёзмасдан, талонлар, чипталар ва бошқа ҳужжатларни бериш ёки ёзиш мажбурий ҳисобланган ҳужжатларни бермасдан савдо ва хизмат кўрсатиш чоғида аҳоли билан пулли ҳисоб-китобларни амалга оширганлик учун — энг кам иш ҳақининг 100 баравари миқдорида,

ушбу жарима жазоси қўллангандан кейин бир йил давомида тақдоран ҳуқуқбузарлик содир этилганда эса энг кам иш ҳақининг 200 баравари миқдорида жарима солинади;

б) фискал хотирага хизмат кўрсатиш дастури бузилган ҳолда, техник талабларга мувофиқ бўлмаган назорат касса машиналаридан фойдаланиш тақдирда — энг кам иш ҳақининг 200 баравари миқдорида, қонда бузиш тақдорланганда эса 500 баравари миқдорида жарима солинади;

в) нақд пул тушумини яшириш далили аниқланганда — эришилган нақд пул тушуми миқдорида жарима солинади.

РАҚАМЛАР ТИЛГА КИРГАНДА

Исоқ ЖАМОЛОВ, Самарқанд вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси бошлиғи

Фаолиятимизга тўхталадиган бўлсак, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари бўйича давлат бюджетига 6 млрд. 381,7 млн. сўм қўшимча солиқ, молиявий ва маъмурий жарималар ҳисобланиб, шундан 2 млрд. сўмдан ортиғи ундирилди. 217 млн. сўмлик товар-моддий бойликлар далилий ашё сифатида олиниб, сотувдан келган 44 млн. сўми бюджетга туширилди. Бу ишларни амалга оширишда фидойий ходимларимиз туни кунга улаб ишлашди.

Кейинги пайтларда нақд пул маблағларининг банкдан ташқарида ноқонуний айланиши ҳақида ОАВларида бот-бот чиқишлар қилинмоқда. Ҳақли савол туғилиши мумкин. Ҳўш, бу жиноятларни қимлар содир қилмоқда? Бугунги таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, нақд пул маблағларининг банкдан ташқарида ноқонуний айланишининг сабабларидан бири — айрим банк раҳбарларининг ўз чўнтақларини ўйлаб, қонунга зид равишда фаолият кўрсатиб келаётган хусусий фирма раҳбарлари ва яққа тартибдаги тадбиркорлар билан жинсий тил бириктираётганликлари ҳеч қимга сир бўлмай қолди.

Аниқланган қонунбузилишлар бўйича жами 18 млрд. 124,4 млн. сўмлик ноқонуний товар-пул айланиши, шундан 15 млрд. 106,7 млн. сўми ноқонуний нақд пул айланиши аниқланди. 3 млрд. 17,6 млн. сўми яширилган товар эканлиги маълум бўлди.

Айрим шахслар ноқонуний пул топиш мақсадида жиноят қилишдан қайтмапти. Самарқандлик Б.Азизов ва ака-ука Эркин ва Хушвақт Фаттоховлар умуман йўқ кишилар номига «Хушвақт», «Самарқанд фазз», «Нафис тонг» каби жами 14 та фирма очган. Банк операцияларини амалга ошириб, нақд пул қилиш йўллари йўлга солишган. Улар бу ишларни «Миллий банк»нинг Бухоро, «Савдогарбанк»нинг Навоий, «Ғаллабанк»нинг Сурхондарё вилояти бўлимида амалга оширган.

Мазкур фирмалар ҳисоб рақамга ўтказилган ва нақдлаштирилган маблағларнинг келиб чиқиш манбалари ўрганилганда, ушбу пулларнинг 2,3 млрд. сўми бюджет ва давлат улуши мавжуд бўлган ташкилотларга, 4 млрд. сўми эса хусусий фирмалардан ўтказилганлиги маълум бўлди.

Кейинги пайтда айрим АЕҚШ шахобчалари, дон қабул қилиш пунктлари каби пул «ўйнайди»-ган ташкилотлар жиноятнинг уяси бўлиб қолапти. Сабаби бундай ташкилотларнинг айримларида нопок қимсаларнинг уя қуриб олишганида.

Масалан, Самарқанд шаҳридаги «ЮГ-М» МЧЖга қарашли АЕҚШ ўрганилганда, савдо пулларида 44.628 сўм камомат мавжудлиги аниқланиб, «АИ-93» бензин ёқилғиси давлат стандартига жавоб бермаслиги маълум бўлди.

Ходимларимиз тезкор маълумотларга асосан «Жомбойдон» ОАЖ томонидан ишлаб чиқарилган махсулотлар сотилишининг

қонунийлигини таҳлил қилишди. Корхона валломатлари Самарқанддаги «Sam evro continental» МЧЖ томонидан ўтказилган 5 миллион 100 минг сўм эвазига 135 миллион 900 минг сўмлик уни ҳада қилиб юборишган. Қалбақлаштирилган ҳужжатлар туфайли корхонага 131 миллион сўм зарар келтирилган.

«Жомбойдон» раҳбарлари эса солиқ тўловчи юридик шахс сифатида рўйхатдан ўтмаган «Ситора» МТПП ташкилотига ҳе йўқ, бе йўқ «сахават» кўрсатишибди. Корхонага бирор сўм пул ўтказмаган бу ташкилотга 81.571.442 сўмлик уни бериб юборишган. Ўзлаштирилган шуна қилордаги махсулотни қалбақи ҳужжатлар орқали ҳисобдан чиқаришни ҳам унуттишмаган.

Аммо қингир йўлни танлаган корхона мансабдорлари узоққа боришолмади. Текширишлар жараёни уларнинг барча қирдорларини очиб ташланди.

Янгийўл шаҳар прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бўлими бошлиғи Шерали Мирзаҳмедов навбатдаги тадбир олдидан йиғилиш ўтказмоқда.

Қасби туманидаги Ҳамза Ҳўжақулов номли ширкат ҳўжалигининг ишчи ҳамда хизматчиларнинг иш ҳақи, давлат бюджети ва бошқа тўловлардан 66086,0 минг сўм қарзи бор. Хуллас, ҳўжалик қарз ботқоғига ботган. Туман ҳокимининг ҳўжалиқни тугатиш комиссиясини тузиш ҳақида қарори ҳам чиққан. Бирок...

БОШ ҲИСОБЧИЛАРНИНГ ЎЙИНИ

Қизиги, ҳўжалиқда молиявий аҳволнинг танглигини била туриб, бош ҳисобчи Р.Халқаев билан туман қишлоқ ва сув ҳўжалиғи бошқармаси бош ҳисобчиси И.Уриновлар тумандаги қишлоқ ҳўжалиқ техника ва машиналари жамлаш корхонасига кредитор қарз учун деб 11 млн. сўм, қишлоқ ва сув ҳўжалиғи бошқармасига ҳеч қандай кредитор ва дебитор қарзи бўлмаса-да 3 млн. сўм маблағ ўтказиб берган. Бу ҳам етмагандек ҳўжалиқ тугатилишига қарамасдан Р.Халқаев ва И.Уриновлар қингир ишини давом эттириб 16310,7 минг сўмлик солиқ ва бошқа тўловларни тўламай келган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши кўзғатилди.

Э.БОЗОРОВ,

Қасби туман прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бўлими бошлиғи

ТАЛАБ БАРЧАГА ТЕГИШЛИ

Вазирлар Маҳкамасининг «Тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларни олиб келувчи жисмоний шахсларни рўйхатдан ўтказишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинганлиги кўпчиликамасулу. Мазкур қарор тадбиркорларга қонуний даромадларини оширишда, солиқ имтиёзларидан фойдаланишда кенг имкониятлар очиб беради.

Ушбу қарор асосида «Тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларни олиб келувчи юридик шахс бўлмаган яққа тартибдаги тадбиркорларни давлат рўйхатидан ўтказиш, ҳисобга қўйиш ва импорт операциялари субъектларининг ҳисобга олиш қарталарини бериш тартиби тўғрисида»ги Низом қабул қилинган. Низом вилоят ҳокими қарори билан тасдиқла-

ниб, унда бизга ҳам талайгина вазифалар юклатилган. Кўпгина ҳолларда бу қарорнинг тўб моҳиятини тушуниб етмаслик, четдан товар олиб келишда англасимовчиликлар бўлиб турибди. Аслида қарорнинг талаби нимага асосланган?

Биринчидан, юридик шахс бўлмаган яққа тадбиркорлар экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш ҳуқуқини олиш учун жойлардаги ДСНларга бориб қайтадан давлат рўйхатидан ўтишлари зарур.

Иккинчидан, расмийлаштирилган юзнинг божхона декларациясини, мувофиқлик сертификати мавжуд бўлмагандан сўнг, божхона ва бошқа тўловлар тўланган тақдирдагина буюм бозорларида яққа тартибдаги тадбиркорларнинг фақат ўзи бевосита олиб

келган импорт товарлар билан чакана савдонини амалга оширишга ҳақли. Юридик шахс бўлмасдан, импорт товарларни олиб келувчи яққа тартибдаги тадбиркорлар ўз фаолиятини амалга ошириш учун қуйидагиларни бажариши керак:

— Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги ва божхона органларида ташқи иқтисодий алоқалар қатнашчиси сифатида рўйхатдан ўтишлари;

— тижорат банкда ҳисоб рақамини очилиш;

— экспорт-импорт операцияларини ва чакана савдонини амалга ошириш ҳуқуқини бериш рўхсатномани белгиланган тартибда расмийлаштириш;

— давлат рўйхатидан ўтказилган жойдаги солиқ органларидан импорт операциялар субъектларининг ҳисобга олиш картасини олиши шарт.

М.НИЁЗЛИЕВ,

Хоразм вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси катта инспектори

▼ SUD OCHERKI

Ота туш кўриб уйғонди-ю тонггача кўзи илинмади. Ўғиллари нечундир уйга қайтмади, ишқилиб соғ-омон бўлишсин-да. Оқшом келинларининг бири қўйиб, бири: «Ота, ўғлингиздан дарақ йўқ, халигача келишмади...» дея сўрайвергач, уларга «Келиб қолар, бир йўла иш битсин, тагин эртага ҳам бориб юрмайлик дейишгандир-да» деб далда берган эди. Мана, тонг отди ҳамки, улардан дарақ йўқ, агар уйга қайтишганида «Ота, биз келдик, деб уни хотиржам қилиб, сўнг уй-уйига кириб кетишарди... Нима бўлди экан, ахир Навоий шаҳри Гиждувондан узок эмас-ку? Нари борса эллик-олтмиш километрли йўл. Қолаверса, ўғиллари биринчи марта мол сотиб, мол олишгаётгани йўқ-ку. Улар бозор нима, олди-сотди, муомала нима яхши билишарди... Ота ўзини ҳарчанд қалғитмасин, барибир кўнгли гашланиб, уйга сизмай қолди. Иши битмаган экан, уйга қайтавермайдими? Қарз бўлса қочиб кетмас. Қассобларга ҳам хайронсан. Дилинган мос молни олдингми, пулини вақтида бер-да! Нима қилсан овера қилиб, ахир сенда бор нафс, бола-чақа, тирикчилик ташвиши бошқаларда йўқми?

Кўрган туши баттар юрагига кўркүв солиб, ваҳм босаверди. Тушида уйнинг икки девори қулаб тушди. Бир эмас, икки девор. Тушда уй девори қуласа ўлимдан, айриқдан дарақ-ку! Э, худо, ишқилиб ўғилларимни ўзинг асра, ўзинг мадад бер уларга, омон-эсон бағримга қайтишсин. Илоё ёмоннинг йўлини тўс, ёмонга ёндоштира...

ҚАБРИСТОНГА АЙЛАНГАН УЙ

Хўш, ота (Н.Янгиев)нинг ўғиллари ким, улар нега отаси, оиласини хавотирга солиб, Навоий шаҳрига кетганича уйга қайтишмади?

Муродилло Янгиев 1962 йилда туғилган, тўнгич ўғил, оилали, тўрт фарзанднинг отаси. Укаси Туробжон Янгиев 1978 йилда туғилган, оилали, бир нафар фарзанднинг отаси эди. Ака-ука икки-уч йилдан бери бозорлардан қорамол олиб, уйда семиртириб, яна бозорга қиқариб сотиб, рўзгорини шу йўл билан тебратиб юрган меҳнаткаш, қаққон, тадбиркор йигитлар эди. Бу касбни ҳамма ҳам эплайёлмади. Чунки мол боқиш, семиртириш осон иш эмас. Улар ҳеч қачон тайёрига айёрлик қилишмаган ёки бировни алдаб мол сотиб, мол олишмаган эди. Берса, ҳалолидан берсин деб, эрта-ю кеч оила-си билан мол боқишар, биринкетин ўсиб-ўлғайиб келаётган болаларини оёққа қўйиб, ўқитиш, орзу-хавас қилиш ниятида ҳаракат қилишар эди.

Атроф бозорлари, жумладан, қўшни Кармана туманидаги мол бозор ҳам уларга бегона эмас. Дилмурод, Мансур, Комил ва бошқа таниш қассобларга мол сотишар, баъзан қассоблар ака-укадан 50-100.000 сўм атрофида қарз бўлиб қолган пайтлари ҳам бўлган. Ўша кун (14 июл 2004 йил) ака-ука Муродилло ва Туробжон Кармана тумани Ибн Сино ширкат хўжалиги худудидаги мол бозорида икки бош қорамолни 720.000 сўмга баҳолаб, қассоб Дилмурод Жўраевга қарзга сотиб Гиждувонга қайтишди. Савдо-сотиқ, олди-бердида бундай насияга мол бериш ҳоллари ҳам учраб туради. Мухими, молларнинг савдоси пишди: нархига келишди. Дилмурод қассоб икки кундан сўнг (16 июлда) 720.000 сўмни нақд санаб беришга ваъда берди...

Ака-уканинг ишончига қирган Дилмурод Жўраев ким эди? Д.Жўраевнинг жиноят ишида

«Жўраев Дилмурод Холмуродович 1979 йил 24 январда Навоий вилояти, Навоий туманида туғилган, маълумоти олий, Навоий кончилиқ институтини тугатган, оилали, 2 нафар воёга етмаган фарзанди бор...» деб қайд этилган. Жиноят ишидан олинган юқоридаги маълумотлар бизнингча ҳеч қимми бефарқ қолдирмайди. Рисоладагидек, оила, фарзандлар, олий маълумот... бунинг устига уй-жойи тайин, соғлиги жойида. Буларга яна қўшимча қиладиган бўлсак, у (Д.Жўраев) муқаддам — 2001 йил 4 январда Навоий туман судининг ҳукми билан 3 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиниб, ЖК 72-моддасига биноан 3 йил синов муддати белгиланиб, шартли ҳукм қилинган. Ҳаётининг транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилинган. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2001 йил 22 августдаги амнистия Фармонига асосан асосий жазодан озод қилинган.

Агар «Кўр ҳассасини бир марта йўқотадим» деган мақолга амал қилинадиган бўлса, Дилмурод Жўраев ҳаётда бир марта хато қилди, жазоланди ва авф этилди. Бундай имконинг қадрига етиш, чин дилдан шукрона қилиш лозим эди. Бундан бўёғига ҳалол, хушёр яшаш, ҳаётини тўғри изга солиш, ўзини ва ўзгаларни ҳурмат қилиш, аввало Дилмуроднинг ўзига боғлиқ эмас-миди? Қолаверса, бу унинг бурчи, оталиқ масъулияти ҳам эди-ку...

Хуллас, ўшанда Дилмурод Жўраев ака-укалардан икки бош қорамолни 720.000 сўмга насияга олди. Икки кундан сўнг молларни сўйиб сотиб, пулини беришга келишди. Улар билан яқин бир йилдан буён олди-берди қилади. Муродилло ҳам, Туробжон ҳам унга ишонишарди. Иккала молни ҳам сўйиб, тўштини тарқатгач, нечундир унинг феъли айниб қолди. Икки кун дегани кўз

очиб юмгунча ўтади. Оз эмас, кўп эмас қўлингиздаги 720.000 сўм нақд пулни бировга бериб юбориш оғирда. Бунинг ортга суришнинг илоҳи бормикан? Эртага кел, индинга кел, деб овера қилса-чи.

ди, айниқса отам, кун бўйи қарз йиғиб, кеч қолдик оғайни.

— Камол билан Фахрига ҳам бординларми? — ўсқоқчилаб сўради Дилмурод.

— Ҳа, улардан ҳам олдиқ қар-

и чидаги пулни ўзича чамалаб қўйганди. Унга ўзи берадиганини ҳам қўшиб, тахмин қилганида, пул бир миллиондан ошди. Ҳафтада бир миллион! Чакимас... Ҳар ҳафта уйқудан қолиб, бозорма-бозор юриб, уст-бошини қонга белаб, мол сўйиб, эллик-олтмиш минг топгунча тинкаси қурийдик-ку! Ўз оёғи билан келган пулдан воз кечиб аҳмоқлик эмасми?

— Нима қилсин, вақт зик. Ниҳоят, дарвозани ичкаридан ёпиб, молхона томон юрди. У энди аниқ бир қарорга келган, кўзига икки-уч соатдан сўнг ўзиники бўладиган пуллардан бошқа нарса кўринмасди. Йўқса, ака-укадан мол олганини, қарз бўлганини бошқа қассоблар ҳам бунинг билиши ҳақида ўйлаган бўлармиди? Умуман, ака-ука Муродилло ва Туробжон Янгиев бозор аҳлига, айниқса қассобларга бегона эмас, уларнинг мол сотишини кўнчилиқ яхши билишарди.

Шайтон аралашган дамларда киши фақат ўзиникини маъқуллаб, тўғри деб билар-

кан. Бундай дамларда шайтонга қул бўлиб, чизган чизгидан чиқолмай қоларкансан. Раҳм-шафқат, инсоф ҳам чекинмас, ҳатто қонун, бурч деган масъулиятни ҳам унутаркансан киши. Ўша лаҳзаларда катта ҳовлида гўё Дилмуроддан бошқа ҳеч кимса йўқ эди. Ҳолбуки, қабиҳ режаларини тўзаётган пайтда онаси, болалари, хотини ҳам уйда эди. Аммо у ҳеч қимми кўрмас, улар ҳақида ўйламас, ҳаёлида фақат пул ва ака-укани бир ёқлик қилиб, мурдасидан қутилиш эди.

— Бу ҳам бир таваккалда, — дея ўз-ўзини юпатиб режасини ҳаёлан қувватлай бошлади. — Ютсам, бурд меники, ютқазсам пул бор-ку! Ишонганим, суяганим пул нималарни битказмайдими?! Ахир пул дегани азани тўйга, кўз ёшни қулгига айлантиради-ку! Шундай экан, қимдан, нимадан кўркамсан... Дилмурод учтўрт кун қассобчилик қилиб, кўзи қон, қўли пул кўриб, шундай хулосага келган, ва ўзи таянган ақидага астойдил ишонарди. Унинг назарида пул ҳамма нарсадан устун, ҳаммани ўз йўриғига солиши мумкин...

Кеч соат ўн бирга яқин Дилмурод Жўраевнинг дарвозаси иккинчи марта тақиллади. Дилмурод уларни куттирмай пул кўтариб чиқди ва:

— Мана, санаб олинглар, олти юз тўқсан минг, — дея қарзини узатди у. — Ўттиз минг пулизи қолди, агар йўқ демасангиз, шу атрофда Рустам ака деган танишим бор, шунда пул бор, олиб бераман.

Ақасининг ишораси билан пул санашга тушган Туробжон уларнинг гапига эътибор бермади.

Облоқ АЗИМОВ,
Навоий вилоят прокурорининг
биринчи ўринбасари
Ражаббой РАУПОВ,
журналист
(Давоми келгуси сонда).

Ёки бошқа бирор чора топсинми...

Келишган 16 июл, жума кунни ака-ука Муродилло ва Туробжон Янгиев эрта тонгданок уйғонишди. Агар насияларини йиғишса, яна мол, емиш олиб, кузгача боқимсоқчи эди. Олдинда уларни тўйлар, яхши кунлар кутмоқда. Ишлаш керак. Ишлаганда ҳам қайтар билан, саодатли кунларни кутиб, ихлос билан ишлаш керак. Шундагина биринг икки бўлади, қўни-қўшни, тенг-тўшингга тенглашасан, бировга нафнинг тегади, ҳурматинг жойида, оиланг тинч бўлади. Улар ана шундай ёруғ ният, катта орзулар билан йўлга отланишди. Кармана туманига келиб, аввал фуқаро Камол Ражабовдан 200.000 сўм, Фахриддин Нуруллаевдан 290.000 сўм қарз пулларини олиб, сўнгра Дилмурод Жўраев яшаётган Кармана шаҳар, Цяльковский кўчасидаги 34-уйга кетишди...

Соат кечки олтилар атрофида Дилмуроднинг эшиги тақиллади. Ташрифни кутиб турган Дилмурод Жўраев ака-укани очик чехра, мулозамат билан қаршилади:

— Э, келинлар-келинлар, хуш келибсизлар акалар, қанга уйга қирайлик, думғузани зиралаб сизлар учун атай олиб қўйганман. Тортинмай қираверинг, мол боққан сизлар-ку, ахир!

— Раҳмат, Дилмуроджон, кеч бўлиб қолди, дейишди улар тақлифга астойдил ишониб. — Насиб қилган бўлса, бошқа сафар тўйларга келармиз. Агар тайёр бўлса, ўша омонатин олиб чиқсангиз, биз қайтасак.

— Хўп-хўп, майли, сизларни бир меҳмон қилай дегандим-да, — тақлифи ишончли қикиши учун ҳамон бўш келмасди у. — Шошилиб қаёққа ҳам борардинлар, Гиждувон бир қадам йўл-ку?

— Уйдагилар хавотир олиша-

ларни...

— Иш битди дентг, кўп яхши бўпти-да...

Дилмурод ака-укалар ёнида ҳижолат тортган каби секин муддаога ўтди:

— Бир ноилж, ичи тор одамдан пул олган эдим, ҳар кунни сўрайвериб жонимга теги. Бугун, сизлар келмасингиздан сал олдинроқ пулини бериб, ундан кутулдим. Иккинчи марта бундай одам билан олди-берди қилмасликка қасам ичдим, ака. Сизлардан узр сўрайман, бунақаси бир бўлиб қолди-да. Энди гап бундоқ, кеч соат ўн бирларда келинлар, пулни нақд қилиб қўяман, агар қириб қутиб тураман, десаңлар, марҳамат, тайёр уй, дам олинглар бирпас...

Муродилло ва Туробжон бу гапдан сўнг бир-бирига қараб елка қисиди. Вазият шундай бўлган, нима ҳам қилишарди.

— Майли, — деди Муродилло итоткорлик билан, — Гапинг чин бўлса, биз айтган вақтингда келамиз. Аммо ука, бизни ҳам ўйлагин-да, Навоий-Гиждувон йўли сен айтганчалик — бир қадам эмас, молимизни ўз қўлимиз билан насияга топшириб, кетидан югуриб юрсак, инсофдан эмас... Дилмурод Муродилло Янгиевнинг сўзларини айбига иқдор кишидек, бошини эгиз эшитди, эътироз билдирмади. Ака-ука узоқлашгач, у дарвоза олдида бир зум уй суриб қолди. Дастлаб: «Бошлангичи ёмон эмас, — деган шун фикр кенди кўнглидан. — Ҳаммаси ўйлаганимдек, улар менга ишонинди. Хатто, гумонсирашмади ҳам. Пул дегани узун бир қармоқ экан-да! Улар энди бугун ҳеч ёққа кетишмайди, атрофимдан айлангани айланган. Омад дегани шуда! Мен нима қилай, молингни ўз қўлинг билан топширдимми, бу ёғига чидайсан-да, биродар!...»

Дилмурод бош Туробжоннинг қўлидаги елим халтага тикилиб,

ЁКИ
ҚОТИЛ
ҚАССОБ
ҲАҚИДА
ҲУКМ

DOLZARB MAVZU

Кўйлик дехкон бозоридан Тошкент вилоятининг Тўйтепа туманига кетаверишдаги кўприкнинг ўнг томонида жойлашган автобуслар тўхташ бекатига ўтсангиз, кўзингиз Қозоғистонда ишлаб чиқарилган ароқларнинг «ёйма бозори»га тушади. «Снежная королева», «Пшеничная», «Кристалл», «Парламент», «Стандарт», «БМ», «Родина», «Медведь», «Куйеу 100 жылдык»... хуллас бу сифатсиз ароқларнинг номини санаб адашиб кетасиз.

Ўқувчида, нимага сифатсиз деясиз деган савол туғилиши мумкин. Божхона назоратини четлаб ёки божхона назоратидан яшириб декларациясиз, сифат сертифициатисиз келтирилган махсулот сифатсиз бўлади-да. Нархи тўғрисида маълумотга эга бўлиш ҳаммани қизиқтирса керак. Ароқларнинг нархи шишасининг катта кичиклигига караб 500 дан 700 сўмгача.

Бугудой бўлмаса этил спирти бўлмаганидек, спирт бўлмаса ароқ қаердан бўлсин? Бу саволимга жавоб ахтардим ва Вазирлар Маҳкамасининг 15 январ 2004 йилдаги «Этил спирти ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг бошқариш тузилмасини такомиллаштириш тўғрисида»ги 21-қарорига кўра ташкил этилган «Ўзспиртсаноат» акциядорлик компаниясининг Бошқаруви раиси ўринбосари Эркин ака Ўраловга мурожаат қилдим.

«ЁЙМА БОЗОРЛАР»НИ

КИМ НАЗОРАТ ҚИЛАДИ?

— Эркин ака нима учун «ёйма бозорлар»да Қозоғистондан келтирилатган сифатсиз алкоголь махсулотлари кўпаймоқда? Ёки ўзимизда ишлаб чиқарилаётган спиртли ичимликларнинг сифати истеъмолчиларни қониқтирмайдими?

— Тўғри, бозорларимизда четдан келтирилган сифатсиз, арзон, инсон соғлиги учун хавфли бўлган спиртли ичимликлар кўпай-

Тошкентдаги «Ширин» бозори

ди. Бу ҳолатни эътиборга олиб ҳукумат қарори билан республикамиздаги этил спирти ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг бошқариш тузилмасини такомиллаштириш мақсадида бешта этил спирти ишлаб чиқарувчи корхоналар — «Қўқонспирт», «Андижон биокиме заводи», «Зарафшон», Янгйўл «Биокиме» ва «Тошкентвино» компанияти ОАЖларидан иборат янги «Ўзспиртсаноат» акциядорлик компанияси ташкил этилди.

Шу ўринда айтиб ўтиш жоизки, бизнинг махсулотларимиз муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлиб, давлат монополияси ҳисобланади ва қанча миқдорда ишлаб чиқаришдан тортиб унинг нархига-ча давлат томонидан белгиланади. Айтиб ўтганингиздек, четдан келтирилаётган қўлбола алкоголь махсулотлари арзон нархда сотилади. Чунки ноқонуний йўллар билан келтирилган махсулотга акциз солиғи тўланмаган бўлади. Аяничлиси, уларнинг сифатига мутлақо қафолат йўқ. Шунинг учун бундай махсулотлардан фойдаланиш, истеъмол қилишдан эҳтиёт бўлиш керак. Чунки бу инсон саломатлигига катта хавф туғдиради.

Маълумотларга қараганда, сифатсиз алкоголь махсулотларини истеъмол қилиш натижасида фуқароларимиз орасида ногирон бўлиб қолган, ҳатто ҳаётдан қўз юмганлар ҳам учрамоқда. Айниқса, бундай ҳолат кўшни Қозоғистон ва Қирғизистон билан чегарадош туманларда кузатилаётган.

Бозорларда ноқонуний сотилаётган спиртли ичимликлар танлаб олиниб, лабораторияда текширилганда уларнинг асосий қисми техник спиртдан тайёрланганлиги, таркибидagi инсон саломатлигига зарарли сивуш мойлари, эфир

қарши кураша олади. Менимча, ушбу ваколатни кенгайтириш шу куннинг талаби бўлиб қолди.

Тўғри, жорий йилда Тошкент шаҳри ҳудудидagi бозорларда республикамизга ноқонуний олиб келинган ароқ махсулотларининг сотилиши ҳолларини аниқлаш бўйича етакчи мутахассислардан иборат тадқиқот гуруҳи ташкил этилди.

Тадқиқот гуруҳи қузатуви натижасида қуйидаги ҳолатлар аниқланди. Тошкент шаҳридаги Қўйлик бозоридан ташқари «Чорсу» бозорида, жумладан «Табиат музейи» томонидан бозорга кириш қисмидаги жойларда ноқонуний равишда олиб келинган ароқ махсулотлари кўп миқдорда ва очик сотилмоқда. Жумладан, Қозоғистондан олиб келинган 0,5 литр сигимли «Пшеничная», «Родина», «Московская», «Золотое кольцо», «Ала тау» маркали ҳамда 0,25 литр сигимли «Пшеничная», «Экстра», «Золотое кольцо» маркали ароқлар очикчасига сотилмоқда. Уларнинг ўртача чакана нархлари қуйидагича: 0,5 литр сигимли ароқлар 650-750 сўм, 0,25 литр сигимли ароқлар 350-500 сўмдан сотилмоқда.

Тошкент шаҳридаги «Роҳат» кўли олдидаги айланма йўл атрофида Қозоғистондан ноқонуний равишда келтирилган 0,5 литрли «Падина», «Парламент», «Пшеничная»,

мўлжалланган жойида, Тошкент трактор заводи ёнидаги «Ширин» дехқон бозори ҳудудига Қозоғистондан келтирилган «Пшеничная», «Родина», «Московская», «Золотое кольцо» маркали ароқлари сотилмоқда.

Булардан ташқари, «Карвон» бозорида, «Чилонзор» метро станцияси ёнидаги гул бозори атрофида, «Аския» бозорида ва қолган кичик бозорларда ҳамда Тошкент шаҳри ҳудудидagi кафе, ошхона ва бошқа умий овқатланиш жойларида Қозоғистон ароқлари сотилиши давом этмоқда.

Қайд этилган жойлардаги ароқини махсулотларини сотувчи шахслар ушбу махсулотларни исталган миқдорда топиб бериши мумкинлигини ҳамда ушбу махсулотлардан ҳозирги кунда республика ҳудудига кўп миқдорда олиб кирилатганлигини айтишган.

Бундан ташқари тадқиқот гуруҳи томонидан рейдларга чиқил-

Пойтахтнинг «Чорсу» бозори

иш олиб бормоқда. Аммо, ҳам бу етарли эмас. Бу борада жамоатчиликнинг таъсири, айниқса алкоголь махсулотлари ишлаб чиқарувчи корхона мутасаддиларининг роли сезилмапти.

«Ўзспиртсаноат» акциядорлик компанияси корхоналари ҳамда «Ўзметвасабзавотузмасаноатхолдин» компанияси таркибидagi корхоналар томонидан миллиярдлаб акциз солиғи давлатимиз газнасига тушмоқда. Ундан тушган маблағдан болалар уйлари, бокувчисини йўқотганлар, ногиронлар, пенсионерлар ижтимоий ҳимоя қилинмоқда. Бу муаммога жиддийроқ қараш ҳар бир фуқаронинг бурчи.

— Бу каби қонунбузилишларга қарши курашнинг бошқача ҳуқуқий асосланган йўллари ҳам топил мумкинми?

— Менимча, «Ўзспиртсаноат» акциядорлик компанияси таркибидa божхона назоратини четлаб ёки божхона назоратидан яшириб республикамизга олиб келиб сотилаётган ёки республикамиз ҳудудидagi яширин цехларда кадоқланган алкоголь махсулотларини пайдо бўлишига, сотилишига қарши мurosасиз курашадиган инспекция ташкил этиш керак. Бу инспекция ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорлик қилиши, «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида»ги қонунга биноан назорат қилувчи органлар — хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилишга қонун ҳужжатлари билан ваколат берилган вазирилклар ва идоралар ҳисобига қиритилиши лозим. Зеро, мутахассислар ўз соҳасини сифатсиз махсулотлардан ўзлари ҳимоя қилиш учун курашсинлар.

Сухбатдош:
Шавқиддин ИШМИРЗАЕВ

Тошкентдаги «Ширин» бозори

«Родина», «Московская», «Золотое кольцо» маркали ҳамда 0,25 литрли «Пшеничная», «Экстра» ароқлари яширинча, ўртача 900-500 сўм, 650-800 сўмдан сотилмоқда.

Пойтахтимизнинг А.Икромов туманидаги «Фарход» дехқон бозорининг ҳозирги кунда бузиб ташланган қисмининг нон сотишга

ганда бозор ҳудудига савдо қилиш қондалари билан боғлиқ бўлган Вазирлар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги, «Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги,

TURFA OLAM, TURFA ODAMLAR

Сўнгги омадди
жентельмен

Жума куни ҳаётининг 77-йилда Россияда хизмат кўрсатган артист Раднер Муратов узоқ давом этган хасталик натижасида оламдан кўз юмди. У 1928 йил 21 октябрда Ленинградда туғилган. 1955 йилда ilk бор кинода уйнаган.

1971 йилда суратга олинган «Омадди жентельменлар» фильмининг асосий қаҳрамонларидан бири бўлган Василий Алибабаевич роли актёрга машхурлик келтирди. Муратов бундан ташқари 40 дан ортқ фильмларда суратга тушган.

Сўнгги йилларда уни альгеймер касаллиги безовта қилиб келарди. Кўпинча кўчага чиқиб келиб, бирон кишининг ёрдамисиз уйига қайтиб келолмасди. Икки ой олдин уни кўчада ҳушсиз ётган ҳолда топиб олиб, шифохонага олиб боришганди. Раднер Муратов сўнгги кунларини Москва шифохоналаридан бирида ўтказди. Врачларнинг уни қомодан чиқаришга бўлган ҳаракатлари зоя кетди.

Марказий Англиядаги қабристонлардан бирида гулларни еб қўётгани ва бу билан қабрини таҳрирлаётгани сабабли айбдор деб топилаётган «Колин»

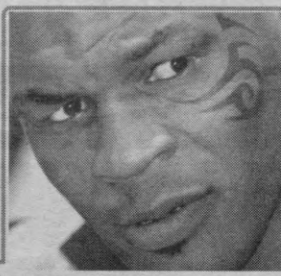
Қўйни
айблаб бўлмайд

лақабли қўйдан барча айбловлар олиб ташланди. Страуд шаҳарчасидаги мазор гуллари пайхон қилина бошланиши билан шаҳар аҳолиси бунини «Колин»дан кўрди. Шаҳар кенгаши қўй эгаси Трине Дебюриаттга жониворни умуман мазорга яқинлаштирмаслигини ва уни боғлаб қўйишни буюрди.

Бироқ бир ҳафта ўтмай мазор ходимлари гулларни еяётган иккита қийкинни қўриб қолишди. Ҳақиқий айбдорлар топилиди.

«Мен шаҳарчамизга тегишли «Колин» лақабли қўйнинг қабрини таҳрирлашда айбсиз деб топилаганидан жуда хурсандман» дейди шаҳар кенгаши аъзоларидан бири.

Темир Майк оқланди

22 ёшли Асаф Аликадич Майк Тайсонга нисбатан машинасига етказилган зарарни ундириш ҳақидаги даъво аризасини қайтариб олди. Сал аввалроқ Аликадичнинг аризасига биноан полиция Тайсонни ҳибсга олиб, гаров эвазига озодликка чиқаришганди.

«Мен ишининг жиддий тус олишини хошламайдман. Пачоқ бўлган машинанинг ҳаракатини автомобил тўхташ жойи тегишли бўлган тунги клуб тўлаб беради. Полицияга эса эҳтиёт шарт мурожаат қилгандим» дейди Аликадич.

Тайсоннинг адвокати Дэрроу Соллнинг ишни худди шундай ҳал бўлишини кутган эди.

Эслатиб ўтамиз, супер оғир вазн тоифасидаги собик чемпион Майк Тайсон маст ҳолда автомобил тўхташ жойида турган машинани пачоқлаган эди. Даъво аризасига айтилишича машинага 1400 АҚШ доллари қийматида зарар етказилган эди.

AJAB SAVDOLAR

Ўтган асрнинг саксонинчи йиллари охирида дунё фокусчи-иллюзиончилари ва шунга ўхшаш кўбуйишларнинг обриси бир пул бўлгандек эди. Чунки саҳнага Дэвид Копперфильд чиқди. Унинг сирли кўринишининг ўзбек одамларда у ҳақда ҳар хил миш-мишларнинг туғилишига олиб келди. Ҳозиргина шу ерда турган пассажир поезди ёки Озодлик ҳайкалининг бирдан йўқ бўлиб қолиши ҳазилакам иш эмас-да! Бунинг олдига қилинган тортиб чиқарилган кўён ҳам ҳеч нима бўлмай қолади! Дэвиднинг триюкларини сеҳр, унинг ўзини эса жодугар деб атай бошлашди. Лекин яқинда интернетда пайдо бўлган сайтда унинг муаллифи Тимур Абдулов исмли ингичка дунёда биринчи бўлиб Копперфильднинг «сеҳр»лари ниманинг устига қўрилганини тоғанини эълон қилди.

Тимур ўз сайтида «жодугар»нинг бир неча триюкларининг сирини очган, бир қанчасини ўзи ҳам намоиш этганини билдирган. Масалан, бир қизнинг бир қанча бўлақларга бўлиниб, сўнгга ҳеч нима бўлмагандек чиқиб келадиган фокусни олинг.

Саҳнада вертикал қути турибди. Унинг ташқи тарафига ичкарида турган қизнинг сояси чизилган. Қутида қўл ва оёқлар учун тешик бор. Дэвид қиз билан бироз рақс тушгандан сўнг қиз қутига кирди ва тешиклардан унинг қўл ва оёқлари чиқади. Сўнг Дэвид қутини горизонтал ҳолатга келтириб, тўққизта бўлаққа аралаш ташлайди. Ҳар бир бўлақ махсус пластиналар билан бўлинган. Энди ўша бўлақларнинг ҳаммасини сочиб ташлайди. Ё табва, бир неча бўлақдаги оёқ-қўллар

қимирлаб турибди-я!

Маълум бўлишича, бу фокуснинг ёлғони қиз қутига кирган заҳотиёқ бошланади. Гап шундаки, қимирлаб турган қўл-оёқларнинг фақат биттасигина ҳақиқий, қолганлари ясама. Фокусчи қутини айлантирганда қизнинг вазифаси — қутининг бир бурчига буқлашиб олади. Тешикдан фақат битта қўлини чиқаради, холос. Маълум даражадаги эгилувчанликда бунақа ишларни қилиш катта қийинчилик туғдирилади. Фокус сўнггида Дэвид қутини қайта бирлаштириб, қиз ташқарига ҳеч нима бўлмагандек, илжайиб чиқади.

— Бу фокусда чапаклар «сеҳр»гарга эмас, ўша қизга чалинса тўғрироқ бўлади, — дейди Тимур Абдулов.

Лифтда йўқ бўлиб қоладиган

JURNALNING YANGI SONI

парламентга яқинда бўладиган сайлов ҳар бир юртдошларимиз учун ана шундай юксак аҳамият касб этишини хоҳлар эдик. Чунки эл-юрт адолатли, инсонпарвар қонунлар воситасидагина гуллаб-яшнаб экан, сайловдан сўнг шаклланадиган парламент қонунчилик палатасининг қандай ишлаши бугунги орзу-умидларимизга, ўзимиз ишонч билдириб сайлайдиган депутатлар салоҳиятига боғлиқ.

«Qonun himoyasida» журнаlining яқинда нашрдан чиққан 11-сонидида «Сайлов ҳараёнида ошкоралик тамойили», «Сайлов қонунчилигини бузганлик учун жавобгарлик» мақолаларида шу ҳақда сўз боради.

Сайловчи ўзи танлаган номзодга овоз берад экан, у мансуб сиёсий партиянинг дастури ҳақида муайян маълумотга эга бўлади, албатта. Аммо сайловчи партия тўғрисида яна ҳам кўп нарсаларни билишни исташи табиий ҳол. Шу маънода журналда чоп этилган «Сиёсий партияларни молиялаштириш» мақоласи ўқувчи учун қизиқарлидир.

одам фокуси ҳам шунга ўхшаш. Лифтнинг поли остида бир одам сифарли жой бор. Дэвид лифтга кириб, ўша ерга беркинади. Аппарат бўлса лифт эшигида унинг соясини кўрсатиб туради. Лифт очилганда эса «сеҳргар» жойида йўқ.

да автомобиль турибди. Унинг устига қора мато тортилади. Томошбинга билинмирасдан уни пастда махсус қурилган «қурғога» тушириб, ўрнига ингичка симлардан автомобилга ўхшатиб ясалган каркас қўйлади. Сохта «машина» ҳавога се-

кин кўтарилади, маэстро эпчиллик билан матони тортиб олади. Албатта машина жойида йўқ, қора пардалар фонидида каркас ясалган симлар ҳам кўринмайди.

Минглаб томошабинлар кўз ўнгига бирор нарсани «йўқ» қилиш ҳам унчалик қийин иш эмас, агар пулингиз бўлса. Поезд ёки вертолёт саҳнада ҳеч қанақа чўқурларсиз ҳам йўқ бўла олади, чунки у... иштирилган бўлади. Пуфланган конструкциялар ишлаб чиқарувчи бир Россия корхонасида ҳақиқийсидан ҳеч ҳам фарқланмайдиган паравозларни ясаш учун 50-70 минг доллар керак бўлишини билдиришди. Америкада худди шунчака нарса икки-уч баробар қимматроқ бўли-

Мана яна бир фокус сирини: ўрта-

«Nike» узр сўради

Спорт кийимлари ва анкомпарини ишлаб чиқарувчи Nike компанияси янги пойфазал рекламиси учун хитойликлардан узр сўрашига тўғри келди.

Рекламада «Кливленд Кавальерс» баскетбол жамоасининг машхур уйинчиси Джеймс Леброн кунг-фу устаси билан курашиб уни енгади. Жангнинг миллий либос қийин икки нафар хитойлик қиз ва иккита аждарҳо томоша қилиб туради.

Реклама ижодкорлари 70-йиллардаги Гонконг фильмлари усулини илгари суришган.

Ушбу реклама бир неча марта маҳаллий телеканалларда узатилди. Бироқ давлат спорт канали юзини қўриши билан тахририятта мазкур рекламанинг намоиши дарҳол тўхтатилиши талаб қилинган шикоятлар ёғила бошлади. Аризачиларнинг айтишича, реклама хитой миллатига нисбатан ҳурматсизлик ва шакколик. Сабаби аждарҳо хитойликларнинг илоҳий рамзи ҳисобланади.

Компания «Леброн даҳшат хонасида» номли рекламани дарҳол тўхтатиб, томошабинлардан узр сўради.

Интернет хабарлари асосида Жаҳонгир МАХСУМОВ тайёрлади.

Киши ҳаётида муҳим ўзгариш ясайдиган паллалар бўлади. Мамлакатимиз

«QONUN HIMOYASIDA»

нинг ўқилмаган бир саҳифаси ҳақида маълумот берилди.

Шунингдек, журналнинг 11-сонидида «Табва» ҳикояси, «Разолат» очерки, таниқли расом Темур Сабдуллаев билан суҳбат, мамлакатимиз илм аҳлининг «Тадқиқот, таҳлил, тақлиф» руқнда эълон қилинган қатор мақолалари ҳам ўқувчи билим доирасини, маънавий оламни бойитишга хизмат қилади.

Шерзод АБДУСАМатов,
«Huquq»нинг ҳамтооли муҳбири

ши мумкин, лексин пулини икки-уч спектаклдан кейин оқлайди. Ахир, Дэвид энг арзон билети 500 доллар турадиган кўп минг кишилик залларда томоша кўрсатади.

«Дэвиднинг энг «мураккаб» фокуслари, масалан, Озодлик ҳайкалининг йўқолишини оддий томошабинлар иштирокида қилиб бўлмайди. Шунинг учун бу триюклар доим телевизион сўёма ҳолида кўрсатилади, — дейди Ақопян. — Ассистентлар «мўъжиза»дан ҳайрон қолишганини билдиришди, аслида фақат рақурслар ўзгаради, холос. «Парвозга» бошқача усул қўйла-нилади. Кўринмас капрон иплар нафақат ҳасса ёки гулни, балки «сеҳргар»нинг ўзини ҳам кўтаришга қодир».

Ҳар куни бир-икки ёрдмчи билан қўллари ёрдамида ҳақиқий томоша кўрсатадиган манипуляторлар жуда қамайиб кетаяпти, биринчи ўрин ўзлари билан турли асбоб-ускуналарга тўла эшелон ва озиб-шотирларни олиб юрадиган «фокусчи»лар эгаллашмоқда. Лекин шуни ҳам айтиш керакки, Копперфильднинг ўзи ҳеч қачон ўзини сеҳргарман демаган ва баҳараётган триюклари фокус эканлигини тан олган.

Соҳиба ХАЙИТБОВА,
Дилафруз РАЖАБОВА

HUQUQ

yuridik gazeta

Ta'rischi:

O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:

Abdusoliq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Bahridin VALIYEV, Azimjon ERGASHEV,
Jahongir SHAROFBOYEV (Bosh muharrir
o'rinbosari vazifasini bajaruvchi), G'afurjon
ALIMOV (mas'ul kotib vazifasini bajaruvchi),
Lola SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV,
Muxtor SHODMONOV

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66.

Telefon: 133-82-34,
133-64-72.
E-mail: info@huquq.uz
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida
№ 023-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'yozma va
suratlar egalariга qaytarilmaydi.
Mualiflarning fikrlari tahririyat fikridan
farqlanishi mumkin. Nashrimizdan
ko'chirib bosilganida «HUQUQ»dan
olinganligi ko'rsatilishi shart. Tjorat
ahamiyatiga molik materiallar **
belgisi ostida chop etiladi.

Buyurtma № — 165.9724 nusxada chop etildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Ne'vbatchi muharriri: T.SAIDBOBOYEV

Ne'vbatchi: A.MUSTAFOYEVA

Gazeta «Sharq» NIM bosmaxonasida o'set usulida
chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar,
Buyuk Turok ko'chasi, 41.

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 17.30. 2345678

Gazeta
haftanang
chorshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda